

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

Diplomová práce

*Akcesorita občanskoprávních zajišťovacích
prostředků*

Barbora Honová

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

Katedra občanského práva

Diplomová práce

*Akcesorita občanskoprávních zajišťovacích
prostředků*

Zpracovala:	Barbora Honová
Studijní program:	M6805 Právo a právní věda
Studijní obor:	Právo
Vedoucí diplomové práce:	JUDr. Josef Pelech, Ph.D.
	Západočeská univerzita v Plzni
	Fakulta právnická
	Katedra občanského práva

Plzeň, 2014

Barbora Honová

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: *Akcesorita občanskoprávních zajišťovacích prostředků* zpracovala sama. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použila k sepsání této práce, jsou citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Plzni dne

.....

Barbora Honová

Poděkování

Děkuji panu JUDr. Josefu Pelechovi, Ph.D. za odbornou pomoc a cenné rady při zpracování této diplomové práce.

Seznam použitých zkratek

ObčZ – zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

ObchZ – zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

NOZ – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Obsah

Úvod.....	1
1. Pojem zajištění a akcesority.....	4
1.1. Pojem zajištění závazků v soukromém právu.....	4
1.1.1. Systematika zajišťovacích prostředků v českém právním řádu.....	5
1.1.1.1. Občanskoprávní zajišťovací prostředky.....	7
1.1.1.2. Obchodněprávní zajišťovací prostředky.....	8
1.1.2. Funkce občanskoprávních zajišťovacích prostředků.....	9
1.1.2.1. Vznik občanskoprávních zajišťovacích prostředků.....	10
1.1.2.2. Zánik občanskoprávních zajišťovacích prostředků.....	12
1.2. Pojem akcesority a subsidiarity.....	13
1.2.1. Akcesorita existenční a funkční.....	16
1.2.2. Význam principu akcesority.....	16
1.2.3. Vybrané výjimky z principu akcesority.....	17
1.2.3.1. Institut bankovní záruky.....	17
1.2.3.2. Výjimky občanskoprávní.....	18
2. Akcesorita jednotlivých druhů občanskoprávních zajišťovacích prostředků.....	21
2.1. Věcně-právní zajišťovací prostředky.....	21
2.1.1. Zástavní právo – institut zástavní smlouvy.....	22
2.1.2. Zástavní právo z pohledu principu akcesority.....	27
2.1.2.1. Akcesorická povaha zástavního práva.....	27
2.1.2.1.1. Prolomení principu akcesority - budoucí či podmíněná zástavním právem zajištěná pohledávka.....	28
2.1.2.1.2. Změny v subjektech závazkového vztahu z pohledu akcesority.....	31
2.1.2.1.3. Význam akcesority při zániku zástavního práva.....	34
2.1.2.1.3.1. Zánik zástavního práva v důsledku smrti (zániku) obligačního dlužníka.....	36
2.1.2.1.4. Trvání zástavního práva po odstoupení od smlouvy.....	41

2.1.2.1.5.	Problematika uspokojení se z naturální obligace – promlčení zástavního práva.....	42
2.1.3.	Podzástavní právo z pohledu akcesority.....	45
2.1.4.	Zadržovací právo z pohledu akcesority.....	46
2.2.	Ostatní občanskoprávní zajišťovací prostředky.....	47
2.2.1.	Smluvní pokuta z pohledu akcesority.....	48
2.2.2.	Ručení z pohledu akcesority.....	51
2.2.3.	Dohoda o srážkách ze mzdy a jiných příjmů z pohledu akcesority....	53
2.2.4.	Zajištění závazků převodem práva z pohledu akcesority.....	54
2.2.5.	Zajištění postoupením pohledávky z pohledu akcesority.....	55
2.2.6.	Jistota jako obecný prostředek zajištění z pohledu akcesority.....	56
2.2.7.	Uznání dluhu z pohledu akcesority.....	57
3.	Akcesorita podle zákona č. 89/2012 Sb.....	59
3.1.	Koncepční změny v oblasti zajištění závazků dle NOZ.....	59
3.2.	Terminologické změny v oblasti zajištění závazků dle NOZ.....	62
3.3.	Princip akcesority dle NOZ.....	62
4.	Závěr.....	64
5.	Cizojazyčné resumé.....	67
6.	Seznam použitých pramenů a literatury.....	68

Úvod

Právní problematika zajištění závazkových vztahů je již od dob římského práva považována za jednu z nejdůležitějších oblastí práva. Tak i současná společnost, především z důvodu stále narůstající ekonomické aktivity jednotlivých subjektů trhu, považuje právní úpravu zajištění závazků za zcela nepostradatelnou. Tato právní sféra umožňuje subjektům závazkových právních vztahů posílit svou pozici, která není vždy, vzhledem k relativní povaze závazkového práva, zcela pevně zakotvená.

Zajišťovací prostředky uplatňující se v závazkových vztazích obecně posilují postavení věřitelů. Napomáhají ale stejně tak i dlužníkům, a to především předejít případné hmotné újmě. Obecně je lze hodnotit jako prostředky, které slouží primárně jako jistý způsob zabezpečení působící proti selhání povinného subjektu, v oblasti záruky splnění jeho smluvních či mimosmluvních povinností.¹

Se zajištěním přímo existenčně souvisí princip akcesority, který se v těchto vztazích podle českého právního řádu téměř bezvýjimečně uplatňuje. Tento princip bude zásadním předmětem této diplomové práce. Princip akcesority jako takový je v právním prostředí známým pojmem, avšak do jisté míry je toto téma nedostatečně komplexně zpracované. Literatura se mu věnuje jen okrajově a dle mého názoru chybí celkový pohled na tuto významnou problematiku. Je samozřejmě také nutno přiznat, že ani látka jednotlivých zajišťovacích prostředků zcela určitě vyčerpána nebyla a jejich další podrobný rozbor by jistě obohatil současný stav poznání, avšak zkoumání zajištění z pohledu akcesority se mi jeví za současného stavu jako zcela nezbytné. Mimořádný význam zajišťovacích prostředků v dnešní době právě spolu s nedostatečným komplexním zpracováním této právní problematiky byly důvody, které mě vedly k výběru tohoto tématu jako tématu mé diplomové práce. K těmto důvodům mého výběru se dále přidal také faktor přijetí kompletně nové úpravy občanského práva.

Právě v souvislosti s přijetím historicky významně rozdílné právní úpravy občanského práva v České republice bych ráda upozornila na fakt, že hlavním tématem mé diplomové práce je akcesorita občanskoprávních zajišťovacích prostředků dle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen ObčZ), ve znění

---

¹ TINTĚRA, T. *Závazky a jejich zajištění v novém občanském zákoníku*. Praha: Leges, 2013, s. 26.

pozdějších předpisů. Je tomu tak z důvodu vypsání tématu této diplomové práce katedrou občanského práva v období, které alespoň, co do budoucnosti přijetí této nové zásadní úpravy občanského práva, bylo obdobím nejistým. Celkově tedy bylo koncipováno jako téma věnující se občanskoprávním zajišťovacím institutům dle ObčZ, dnes tedy již úpravy neplatné. U původního formálně správného zadání mé práce navzdory změně právní úpravy setrvám a budu se věnovat rozboru principu akcesority ObčZ zavedených zajišťovacích institutů. Toto rozhodnutí je nutno současně podpořit i nadále přetrvávajícím významem úpravy ObčZ v budoucnosti. Z přechodných ustanovení NOZ lze dovodit, že znalost a orientace v úpravě ObčZ bude i nadále pro právní praxi zapotřebí, a to zejména v oblasti právních poměrů, týkajících se věcných práv vzniklých před nabytím účinnosti NOZ. Nový kodex v oblasti zajištění závazků navíc do značné míry vychází z předešlé úpravy. To vše mě vede k závěru, že rozbor této problematiky z pohledu ObčZ není ani trochu nadbytečným, naopak se mi jeví v mnohém přínosným.

Na druhou stranu musím podotknout, že by dle mého názoru bylo téměř neodpustitelné, vzhledem k tak zásadní proměně soukromého práva, abych opomněla v mé diplomové práci vzít v potaz právě i nově účinnou úpravu zajišťovacích prostředků zavedenou NOZ a nevěnovala se této problematice i z tohoto nového úhlu pohledu.

Z toho důvodu má diplomová práce obsahuje samostatnou kapitolu, která se věnuje právě novému pojetí zajišťovacích institutů dle NOZ a jejímu komplexnímu zhodnocení z pohledu hlavního tématu mé práce, akcesority. Téma mé diplomové práce nebylo zadáno jako srovnávací, nicméně s ohledem na okolnosti, které se v tomto, z právního hlediska přelomovém období udály, považuji výskyt jistého prvku srovnání obou úprav za nevyhnutelný. Hlavním cílem této diplomové práce je přinést komplexní pohled na problematiku týkající se principu akcesority a jeho uplatnění se v oblasti občanskoprávních zajišťovacích vztahů.

Samotná práce je rozdělena do tří hlavních kapitol. První z nich je zaměřena na základní úvod do problematiky zajištění a principu akcesority jako takové. Co se týká pojmu zajištění, je zde věnován prostor hlavně základnímu účelu, systematické, funkcím a okolnostem vzniku a zániku zajišťovacích prostředků se zaměřením právě na prostředky občanskoprávní. Princip akcesority

nejdříve obecně vymezím a dále se budu zabývat jeho dalším členěním, významem, jeho obecnými důsledky pro zajišťovací prostředky a závazky jako takové. V závěru této první kapitoly také upozorním na zásadní výjimky z principu akcesority v oblasti soukromého práva.

V druhé kapitole mé práce se již zaměřím na konkrétní občanskoprávní instituty zajištění. Jednotlivé prostředky v této kapitole stručně uvedu tak, abych jednotlivými definicemi a popisem nezastínila hlavní téma této diplomové práce, kterým je jejich akcesorická povaha. Tuto následně u každého občanskoprávního zajišťovacího prostředku analyzuji a u některých významných občanskoprávních prostředků, jako například u zástavního práva, se budu věnovat více do hloubky i problematickým právním otázkám, které souvisejí s principem akcesority.

V závěrečné, třetí kapitole se budu věnovat nové úpravě zajištění podle dnes účinného NOZ. Vzhledem k tomu, že úprava zajištění závazků vychází a do značné míry přejímá úpravu ObčZ, bude se tato kapitola soustřeďovat především na koncepční a terminologické změny, které NOZ přinesl oproti staré úpravě. Závěrem bude zhodnocena nastalá proměna, týkající se přístupu k principu akcesority, který byl v souvislosti s příchodem NOZ co do promítnutí v jednotlivých zajišťovacích prostředcích značně modifikován a v mnoha případech prolomen. Nebude se však jednat o podrobnou analýzu a srovnání každého občanskoprávního zajišťovacího prostředku, půjde spíše o celkový pohled na danou problematiku. Nebylo by totiž ani možné při udržení kvality práce zpracovat takto podrobné téma do předem určeného rozsahu diplomové práce.

1. Pojem zajištění a akcesority

1.1. Pojem zajištění závazků v soukromém právu

Předmětem závazkového právního vztahu je souhrn práv a povinností konkrétních stran smluvního vztahu. Z tohoto vztahu plynou jeho subjektům vzájemná práva a povinnosti. Konkrétně na straně věřitele jde o právo požadovat plnění od dlužníka a naopak dlužníku plyne z tohoto vztahu povinnost toto plnění věřiteli poskytnout.²

Právo samotné vede k plnění těchto závazků prostřednictvím obecných instrumentů napomáhajících k naplnění práv a povinností plynoucích ze závazkových vztahů. V základu se jedná především o přesné vymezení subjektivních práv a povinností subjektů právního vztahu. Dále potom o úpravu odpovědnosti, která je uplatňována v případě, že povinnosti ze závazkového vztahu nebyly splněny řádně a včas. Hlavní zárukou v oblasti obecných prostředků zajišťujících náležitý chod plnění povinností ze závazkových vztahů je pak především možnost oprávněného ze závazkového vztahu, domáhat se svých subjektivních práv a jim odpovídajících plněním ze strany dlužníka prostřednictvím státního donucení u soudu.³

K motivaci dlužníka plnit řádně a včas v obecné rovině slouží tedy sama úprava závazkového práva. Ta při porušení povinnosti plynoucí ze závazkového vztahu stanoví dlužníku sankce různé povahy. Jedná se například o sankce v podobě úroků z prodlení, přechodu nebezpečí nahodilé zkázy věci, odstoupení od smlouvy, snížení původní ceny zboží, jakož i o sankční povinnost náhrady způsobené škody.⁴ Tento běžný postup vymáhání splnění povinností ze závazkového vztahu však není vždy zcela bezproblémový a efektivní.

---

² SCHELLE, K. a kol. *Základy občanského práva*. 2. uprav. a rozš. vyd. Ostrava: KEY Publishing, 2010, s. 150.

³ SMIŠTÍK, F. *Zástavní právo (Nad připravovanou novelou občanského zákoníku)*. Acta Universitatis Palackianae Olomucensis. Facultas Iuridica. 2 – 2000. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2000, s. 193.

⁴ ŠKÁROVÁ, M. In ŠVESTKA, J.; SPÁČIL, J.; ŠKÁROVÁ, M.; HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník II. § 460-880. Komentář*. 2.vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1603.

Soudní řízení zpravidla trvá velmi dlouhou dobu a k tomu je nutno vzít v potaz i celkovou majetkovou situaci dlužníka, jeho platební schopnosti a jiné pro soudní vymáhání důležité faktory. Z tohoto důvodu již od pradávna bylo snahou tyto obvyklé záruky posílit účinnějším způsobem.⁵

V zájmu posílení právní jistoty subjektů závazkových vztahů, tak právo umožňuje využít zvláštní právní prostředky usnadňující dosažení uspokojení věřitele. Tyto specifické záruky se souhrnně označují jako zajišťovací právní prostředky. Tyto významně posilují postavení věřitele a zároveň vedou dlužníka k řádnému a včasnému plnění dle sjednaných závazkových ujednání.⁶ Obecně jimi teorie rozumí souhrn právních instrumentů, jejichž pomocí je napomáháno ke splnění práv plynoucích z ujednaných závazkových vztahů. Posilují procesně-právní a majetkovou pozici věřitele a tím přispívají k řádnému a včasnému uspokojení obsahu celého závazkového vztahu. Toto specifické zajištění je pak v praxi uskutečňováno vznikem nového, k původnímu hlavnímu závazku vedlejšího, právního vztahu.⁷ Vznikem tohoto nového vedlejšího vztahu, jsou v rámci celého závazku snižována případná rizika, zvyšována jistota řádného a včasného plnění ze strany dlužníka a v konečném důsledku je významně posílena mnohdy nejistá pozice věřitele.⁸

1.1.1. Systematika zajišťovacích prostředků v českém právním řádu

Právní problematika zajištění závazkových vztahů je v českém právním řádu zakotvena hned v několika významných právních předpisech. Právě výskyt zajišťovacích prostředků ve více právních předpisech bývá v právních, ale i laických kruzích velmi často kritizován. Tomuto režimu se často vytýká jistá

---

⁵ PLECITÝ, V.; VRABEC, J. a SALAČ, J. *Základy občanského práva*. 5. uprav. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o. 2010, s. 146.

⁶ FIALA, J. a kol. *Lexikon - občanské právo*. 2. upr. vyd. Ostrava: Nakladatelství Jiří Motloch - Sagit, 2001, s. 396.

⁷ SMIŠTÍK, F. *Zástavní právo (Nad připravovanou novelou občanského zákoníku)*. Acta Universitatis Palackianae Olomucensis. Facultas Iuridica. 2 – 2000. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2000, s. 193.

⁸ HOLEYŠOVSKÝ, M. *Zástavní právo, ručení, bankovní záruka a ostatní zajišťovací prostředky v podnikatelské, bankovní a právní praxi*. 2.aktual. vyd. Praha: Newsletter Praha, sdružení vydavatelů odborné literatury, Ing. Jaromír Hink – Vydavatelství, 1995, s. 6.

dvoukolejnost a neucelenost úpravy této právní problematiky. Zároveň sama praxe čím dál více volá po sjednocení této právní oblasti pod jeden základní právní předpis. Jednotlivé subjekty závazkových právních vztahů musí právě z důvodu této rozpolcenosti vždy velice pečlivě zvažovat, ve kterém právním režimu (nejčastěji se jedná o občanskoprávní či obchodněprávní režim), toho kterého předpisu, se ve svých závazkových vztazích pohybují. Dlouhodobá kritika volající po sjednocení a zjednodušení režimu problematiky zajišťovacích prostředků vyústila ve zdárný výsledek v podobě návrhu NOZ, který dvoukolejnost úpravy sjednocením v rámci NOZ odstraňuje a celou problematiku tak značně zjednodušuje.

Právní úprava zajištění závazkových vztahů dle ObčZ, které se tato práce věnuje především, však pracuje s primární rolí občanského zákoníku, který je svou úpravou zajišťovacích prostředků nejobsáhlejší a zároveň plní funkci subsidiárního právního předpisu v případě, že speciální právní úprava nestanoví jinak.

Tato práce se bude zabývat do hloubky právě pouze zmíněnou občanskoprávní úpravou zajišťovacích prostředků, nicméně považuji za více než vhodné, už jen s ohledem na pozdější zkoumání účinné úpravy těchto institutů v NOZ, který přináší zásadní koncepční změnu v oblasti systematiky prostředků, pozastavit se také nad systematikou, zavedenou ObčZ a nastítnit si tak uspořádání veškerých dostupných zajišťovacích prostředků, tzn. i obchodněprávních, popřípadě jiných zajišťovacích instrumentů, upravených v dalších zvláštních předpisech.

Český právní řád dle režimu ObčZ rozlišuje především zajišťovací prostředky upravené zákonem č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů, instrumenty včleněné do právní úpravy práva obchodního, tzn. do zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník ve znění pozdějších předpisů, a dále také speciální úpravu k některým druhům zajištění v rámci speciálních právních předpisů, jako například v zákoně č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon, ve znění pozdějších předpisů, zákoně č. 13/1993 Sb., celní zákon, ve znění pozdějších předpisů, či v zákoně č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů. Samostatnou úpravu zajišťovacích instrumentů v sobě nese i zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a nakonec lze pro lepší ucelenost zmínit i speciální procesní úpravu určitých institutů, kterou

přináší zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.⁹ Tento výčet není výčtem taxativním, avšak pro naše účely zcela postačujícím. Podrobněji se těmito speciálně upravenými zajišťovacími prostředky zabývat nebudeme, stačí nám pouze toto systematické vydělení zvláště upravených institutů v dalších zvláštních předpisech.

1.1.1.1. Občanskoprávní zajišťovací prostředky

Jednotlivé konkrétní podoby zajištění závazků nalezneme především v části osmé, hlavě první, oddílu pátém, ObčZ. Konkrétně se jedná o ustanovení § 544–558, systematicky zařazených do obecných ustanovení závazkové části zákoníku. Souhrnně pak zcela výstižně nazvaná zajištění závazků. Dále je však nutné k těmto v osmé části daným institutům přiřadit i instituty specificky vyjmenované v rámci práv k věcem cizím, konkrétně v části druhé, hlavě třetí A, oddílu prvním, ObčZ. Jedná se o instituty práva zástavního, podzástavního a práva zadržovacího, které jsou ObčZ upraveny konkrétně v rámci ustanovení §152–180.

Z předešlého výčtu lze vyvodit jedno z nejvýznamnějších členění občanskoprávních zajišťovacích prostředků. Je jím členění dle způsobu samotného zajištění závazku. V prvním případě je zde skupina těch prostředků, které zajišťují hlavní závazkový vztah celou majetkovou podstatou zajistitele a v druhém případě skupina, u které předmět zajišťovacího prostředku tvoří jen konkrétní věc. Podle toho pak rozlišujeme zajištění tzv. osobní a zajištění věcné. Dalším možným dělením je dělení podle toho, zda samotné zajištění poskytuje dlužník sám, nebo je zajistitelem hlavního závazkového vztahu osoba od dlužníka odlišná.¹⁰

ObčZ zavádí výslovně následující zajišťovací instrumenty¹¹: smluvní pokutu, ručení, dohodu o srážkách ze mzdy a jiných příjmů, zajištění závazků převodem práva, zajištění postoupením pohledávky, jistotu a uznání dluhu.

---

⁹ ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné 2.* díl 3. Obecná část - Závazkové právo. 5. jubil. aktual. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s. 2009, s. 116–119.

¹⁰ ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné 2.* díl 3. Obecná část - Závazkové právo. 5. jubil. aktual. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s. 2009, s. 119–120.

¹¹ Konkrétnímu popisu a hlubšímu pohledu na jednotlivé zajišťovací prostředky se bude věnovat následující kapitola této diplomové práce, zde je jen pro přehlednost uveden jejich výčet.

Samozřejmě nesmíme opomenout k těmto zajišťovacím prostředkům přiřadit i další zajišťovací prostředky uvedené v části druhé ObčZ v rámci práv k věcem cizím. Těmi jsou, jak již bylo výše uvedeno, právo zástavní, podzástavní a právo zadržovací.¹²

Účelem občanskoprávních zajišťovacích prostředků obecně je posilovat hmotněprávní i procesně-právní pozici věřitele. To je zřejmé například v situaci, kdy je spor ze závazkového vztahu přenesen do soudního civilního řízení a byl zároveň zajištěn prostřednictvím institutu uznání dluhu. V takovém případě je přenášeno důkazní břemeno z dlužníka na věřitele, čímž se zdatelně posiluje procesní pozice věřitele. Jiné zajišťovací prostředky plní svou funkci tím, že mnohdy zabezpečují subsidiární zdroj uspokojení pohledávek, představují pro dlužníka hrozbu v podobě dodatečné sankce či jinak zajišťují úhradu vzniklého dluhu.¹³

1.1.1.2. Obchodněprávní zajišťovací prostředky

Zajišťovací prostředky jsou samostatně upraveny také v nejdůležitějším právním předpise obchodního práva, tedy v ObchZ. Ten rozšiřuje ObčZ zavedené druhy zajišťovacích prostředků o další tři komplexně upravené instituty. Konkrétně se jedná o instituty ručení, bankovní záruky a uznání závazku. Při využití těchto zajišťovacích prostředků se subsidiární použití občanského zákoníku vylučuje a vedlejší zajišťovací vztah se řídí pouze úpravou obchodního zákoníku. Některé zajišťovací prostředky je však naopak třeba využít se subsidiárním použitím občanského zákoníku, jedná se například o právo zástavní. Samozřejmě jen v případě, že se jedná o využití tohoto institutu v obchodněprávním režimu. Toto subsidiární použití ObčZ je tedy v některých případech nutné, bez něj by institut postrádal komplexní úpravu a ve výsledku i celý svůj smysl pro obchodněprávní vztahy. Poslední skupinou, kterou je v souvislosti s využitím prostředků zajištění pro režim obchodněprávních závazkových vztahů třeba zmínit, je skupina určitých zajišťovacích prostředků,

---

¹² ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné 2.* díl 3. Obecná část - Závazkové právo. 5. jubil. aktual. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s. 2009, s. 118.

¹³ FIALA, J.; KINDL, M. a kol. *Občanské právo hmotné. 2.* vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 408.

kteřé ObchZ upraveny nejsou vůbec. V důsledku toho se jejich využití v rámci obchodních vztahů nutně řídí pouze ObčZ. To znamená jediným předpisem tyto instituty upravujícím. Pro celkovou orientaci ve využití či nevyužití ObčZ jako předpisu podpůrného ke speciální úpravě existující v ObchZ poslouží § 1 odst. 2 ObchZ, který uznává ObčZ jako podpůrný pramen při absenci úpravy v ObchZ.¹⁴ Lze tedy shrnout, že zajišťovací prostředky upravené v režimu ObčZ platí i pro závazky obchodní, pokud ovšem ObchZ nestanoví svojí specifickou úpravu dané záruky.¹⁵

1.1.2. Funkce občanskoprávních zajišťovacích prostředků

Dostupná literatura vymezuje občanskoprávními zajišťovacími prostředky zejména tři následující funkce. V první řadě je to samotná funkce *zajišťovací*, dá se označit za funkci ze všech nejdůležitější. Tato usiluje o včasné a řádné zabezpečení splnění povinnosti plynoucí ze závazkového vztahu, jedná se o funkci, na kterou je nahlíženo jako na prevenční, a to už od okamžiku sjednání některého ze specifických zajišťovacích instrumentů. Tato funkce přináší zásadní zlepšení ekonomicko-právního postavení věřitele a zároveň významně zlepšuje postavení věřitele při soudním vymáhání zajištěné pohledávky. Ze strany dlužníka je tato funkce také často pojímána jako funkce motivační, neboť motivuje dlužníka k řádnému a včasnému splnění jeho povinnosti.¹⁶

---

¹⁴ GAJZLEROVÁ, V. *Změny v zajištění a utvrzení závazků podle návrhu Občanského zákoníku, komparace s úpravou v zákoníku obchodním*. Brno, 2013. Diplomová práce, Masarykova univerzita v Brně, Fakulta právnická, Vedoucí práce Josef BEJČEK. s. 8.

¹⁵ ŠKÁROVÁ, M. In ŠVESTKA, J.; SPÁČIL, J.; ŠKÁROVÁ, M.; HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník II. § 460-880. Komentář*. 2.vyd. Praha: C. H. Beck, 200., s. 1604.

¹⁶ ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné 2. díl 3. Obecná část - Závazkové právo*. 5. jubil. aktual. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s. 2009, s. 120. a dále také HOLEYŠOVSKÝ, M. *Zástavní právo, ručení, bankovní záruka a ostatní zajišťovací prostředky v podnikatelské, bankovní a právní praxi*. 2.aktual. vyd. Praha: Newsletter Praha, sdružení vydavatelů odborné literatury, Ing. Jaromír Hink – Vydavatelství, 1995, s. 9. a FIALA, J. a kol. *Lexikon - občanské právo*. 2. upr. vyd. Ostrava: Nakladatelství Jiří Motloch - Sagit, 2001, s. 396. a FIALA, J.; HURDÍK, J.; DOBESOVÁ, L.; RONOVSÁ, K. *Občanské právo hmotné. Multimediální učební text*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 53.

Druhou neméně důležitou funkcí zajišťovacích prostředků je funkce *uhrazovací*, někdy také označována jako *reparační*, ta slouží k zabezpečení uspokojení věřitelovy pohledávky přímo z majetku dlužníka nebo třetí osoby. Funkce uhrazovací umožňuje věřiteli splatné pohledávky, se v případě, že dlužník neplní řádně a včas, za stanovených podmínek a stanoveným způsobem uspokojit z předmětu zajištění. Tato funkce zajišťovacích prostředků představuje ve svém výsledku podpůrný, subsidiární zdroj pro uspokojení z dlužníkem nesplněné pohledávky.¹⁷

Některé zajišťovací prostředky v sobě nesou i funkci *sankční*, která v jistém smyslu představuje „trest“ pro ty subjekty, které porušují své smluvní povinnosti. Tyto pak postihují dlužníka nejčastěji po majetkové stránce. Zajímavé je, že koncepce zajišťovacích prostředků podle ObčZ tuto funkci zajišťovacím prostředkům v obecné rovině nepřiznává, jedná se tedy o funkci spíše doktrinálně přijatou.¹⁸

1.1.2.1. Vznik občanskoprávních zajišťovacích prostředků

Občanskoprávní zajišťovací instrumenty mohou vznikat trojím způsobem. Nejčastěji se jedná o smluvní variantu vzniku zajišťovacích prostředků. Tehdy je na základě dvoustranného právního úkonu, tedy smlouvy mezi věřitelem a dlužníkem, popřípadě věřitelem a osobou třetí, smlouven specifický zajišťovací prostředek. Jeho účelem je zajištění ochrany plnění ze závazkového vztahu dlužníkem. Jedná se typicky o institut ručení či smluvní pokuty. U smluvní pokuty je samozřejmě významný i jistý sankční charakter této záruky.¹⁹

---

¹⁷ ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné 2.* díl 3. Obecná část - Závazkové právo. 5. jubil. aktual. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s. 2009, s. 120. a dále také HOLEYŠOVSKÝ, M. *Zástavní právo, ručení, bankovní záruka a ostatní zajišťovací prostředky v podnikatelské, bankovní a právní praxi.* 2. aktual. vyd. Praha: Newsletter Praha, sdružení vydavatelů odborné literatury, Ing. Jaromír Hink – Vydavatelství, 1995, s. 9. a FIALA, J. a kol. *Lexikon - občanské právo.* 2. upr. vyd. Ostrava: Nakladatelství Jiří Motloch - Sagit, 2001, s. 396. a FIALA, J.; HURDÍK, J.; DOBESOVÁ, L.; RONOVSÁ, K. *Občanské právo hmotné. Multimediální učební text.* 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 53.

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné 2.* díl 3. Obecná část - Závazkové právo. 5. jubil. aktual. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s. 2009, s. 120.

Dále existují zajišťovací instituty, které vznikají na základě jednostranného právního úkonu dlužníka. Ty jsou méně časté. Jde například o institut uznání dluhu. Naopak ze strany věřitele takový právní úkon nemůže dát vzniknout žádnému zajišťovacímu prostředku. Poslední místo co do četnosti výskytu takových prostředků zaujímá vznik zajišťovacího institutu přímo ze zákona. Jedná se například o zákonné zástavní právo.²⁰ Nadto se lze stejně tak setkat i se zajištěním vzniklým na základě rozhodnutí soudu či správního úřadu, zde se opět bude jednat o určitý mód zástavního práva.²¹

Všechny vyjmenované způsoby vzniku zajištění jsou v praxi zažité a přinášejí každý své specifické benefity. Nicméně tato práce se bude soustředit především na instituty, na jejichž počátku stojí právě již zmíněný dvoustranný dokument, smlouva, která přispívá k řádnému a včasnému plnění závazku. Dále také na ty instrumenty, jež vznikají jednostranným úkonem a mají tak za cíl zabezpečit samotné splnění závazku.

K problematice vzniku jednotlivých zajišťovacích prostředků je také zcela jistě nutno poznamenat, že subjekty hlavního závazkového vztahu se nemusí omezit na využití pouze jednoho zajišťovacího institutu. Hlavní závazkový vztah se strany mohou rozhodnout zabezpečit hned několika specifickými občanskoprávními zárukami najednou. Ke smluvní dohodě o zajištění hlavního závazkového vztahu prostřednictvím specifického prostředku zajištění může dojít jak mezi hlavními subjekty zajišťovaného závazkového vztahu, tedy mezi věřitelem a dlužníkem, tak i mezi věřitelem a třetí osobou, od dlužníka zcela odlišnou. To se děje typicky u institutu ručení. Nakonec lze, jak již bylo výše zmíněno využít i prostředků, jejichž vznik je podmíněn čistě jednostranným právním úkonem ze strany dlužníka.²²

Závěrem lze poznamenat, že právě ona smluvní teorie vzniku zajišťovacích prostředků sebou nese princip autonomie vůle, který subjektům

---

²⁰ ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné 2.* díl 3. Obecná část - Závazkové právo. 5. jubil. aktual. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s. 2009, s. 120.

²¹ ŠKÁROVÁ, M. In ŠVESTKA, J.; SPÁČIL, J.; ŠKÁROVÁ, M.; HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník II. § 460-880. Komentář.* 2.vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1604.

²² FIALA, J.; KINDL, M. a kol. *Občanské právo hmotné. 2.* vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 408-409.

hlavního závazkového vztahu přináší možnost svobodně se rozhodnout, zda svůj hlavní závazkový vztah zajistí některým ze zajišťovacích prostředků a posílí tak pravděpodobnost řádného a včasného plnění. Není však také nikdy vyloučeno, že se strany rozhodnou, že nevyužijí ani jeden z nabízejících se zajišťovacích instrumentů a splnění povinnosti ze závazkového vztahu tak ponechají vzájemné víře v korektní jednání obou stran.²³

1.1.2.2. Zánik občanskoprávních zajišťovacích prostředků

Samotná existence občanskoprávních zajišťovacích prostředků je úzce navázána na tzv. princip akcesority,²⁴ který se váže jak ke vzniku, tak k trvání, ale i samotnému zániku zajišťovacích prostředků jako takových. Právní teorie tento princip vymezuje jako princip, kdy vedlejší zajišťovací vztah pro svůj vznik nutně předpokládá existenci hlavního závazkového vztahu mezi věřitelem a dlužníkem, tedy existenci vztahu zajišťovaného.²⁵

Občanskoprávní zajišťovací prostředky zakládají vedle hlavního závazkového vztahu nový, vedlejší vztah akcesorické povahy. Ona akcesorita je právě v souvislosti se vznikem a zánikem občanskoprávních záruk plně uplatňovaným principem, který je zajišťovacím prostředkům v obecné teorii přímo imanentním. Bez působení uvedeného principu by tyto právní instituty prakticky postrádaly smysl, nebyly by dokonce ve většině případů ani schopny vzniku. V souvislosti s principem akcesority je tak třeba upozornit na reálnou nemožnost vzniku vedlejšího zajišťovacího vztahu bez existence vztahu hlavního. Zároveň i trvání vedlejšího, akcesorického závazku je závislé právě na platnosti závazku hlavního. To nás přivádí k závěru, avšak ne zcela bezvýjimečnému, že v okamžiku zániku hlavního závazkového vztahu, zaniká i závazek akcesorický.

---

²³ FIALA, J.; KINDL, M. a kol. *Občanské právo hmotné*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 408-409.

²⁴ Pojem samotné akcesority si zde dovoluji pouze ve zkratce nastínit, tak aby bylo možno pochopit jeho vztah a význam ve vztahu k problematice vzniku a zániku občanskoprávních zajišťovacích prostředků.

²⁵ PLECITÝ, V.; VRABEC, J. a SALAČ, J. *Základy občanského práva*. 5. uprav. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o. 2010, s. 146.

Někdy i v případě, že hlavní závazek nebyl splněn.²⁶ K zániku zajištění však téměř vždy bez výjimky dojde v případě, kdy hlavní závazek zanikl řádným splněním. Tento zavedený princip svým novým pojetím zajišťovacích prostředků nabourává NOZ, jenž tuto zásadu v některých ohledech mění a prolamuje. Podrobněji se novou koncepcí bude zabývat samostatná kapitola, týkající se úpravy zajištění v NOZ.²⁷

Obecně lze tedy uzavřít, že osud hlavního závazkového vztahu je zpravidla stejně tak zásadním také pro osud vedlejšího zajišťovacího vztahu. Veškeré úkony týkající se vzniku, změn a zániku hlavního závazku se bezprostředně dotýkají i vztahu zajišťovacího. Při zániku hlavního závazku tak velmi často dochází i k zániku závazku vedlejšího, zajišťovacího.

Bez ohledu na akcesorickou povahu zajišťovacích vztahů však nelze stranám zajišťovacího vztahu bránit v tom, aby svůj závazek po vzájemné dohodě zrušily, a to ještě před zánikem vztahu hlavního. Zajímavostí je, že zajišťovací závazek se spolu se závazkem hlavním navíc nemusí krýt ani co do svého rozsahu, může být užší a v případě, že byl hlavní závazek již promlčen zároveň i širšího rázu.²⁸ Na závěr je třeba upozornit na fakt, že při zániku vedlejšího zajišťovacího vztahu rozhodně hlavní závazkový vztah přirozeně nezaniká. Zánik zajišťovacího vztahu tak proto není důvodem k automatickému zániku vztahu hlavního.²⁹

1.2. Pojem akcesority a subsidiarity

Vyjděme nejdříve z jazykového rozboru slova akcesorita. Dle slovníkové definice přídavné jméno „akcesorický“ označuje „*doprovázející hlavní znaky něčeho, vyskytující se v souvislosti s něčím, průvodní, vedlejší, nepodstatný,*

---

²⁶ ŠKÁROVÁ, M. In ŠVESTKA, J.; SPÁČIL, J.; ŠKÁROVÁ, M.; HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník II. § 460-880. Komentář*. 2.vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1604.

²⁷ TINTĚRA, T. *Závazky a jejich zajištění v novém občanském zákoníku*. Praha: Leges, 2013, s. 91.

²⁸ PLECITÝ, V.; VRABEC, J. a SALAČ, J. *Základy občanského práva*. 5. uprav. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o. 2010, s. 146.

²⁹ ŠKÁROVÁ, M. In ŠVESTKA, J.; SPÁČIL, J.; ŠKÁROVÁ, M.; HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník II. § 460-880. Komentář*. 2.vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1604

akcesorní, přídatný“.³⁰ Latinský výraz „accessoritas“ pak znamená závislost práv a povinností z vedlejšího právního vztahu na právech a povinnostech vztahu hlavního.³¹ Podobně je pojatý i francouzský výklad přídavného jména „akcesorický“. Zdůrazňuje, že jde o vlastnost, kdy akcesorický znamená závislost vzdáleného, vedlejšího elementu na elementu hlavním, bez něhož by samostatně nemohl vzniknout a který zároveň doplňuje.³²

Akcesorický vztah je dále blíže definován, jako právní vztah přistupující ke vztahu hlavnímu a na hlavní vztah existenčně vázaný. Toto vymezení ostatně potvrzuje i judikatura Nejvyššího soudu České republiky, když pojem akcesorická povaha zajišťovacího vztahu vymezuje tak, že „*akcesorická povaha zajištění je dána zejména tím, že zajišťovací závazek nemůže vzniknout bez existence zajišťovaného (hlavního) závazku a nemůže bez něj existovat*“.³³ Předpokladem pro vznik takového akcesorického vztahu je pak nutně existence dvou právních vztahů. Vztahu hlavního jako určujícího a akcesorického, který sleduje osudy vztahu hlavního. Důsledkem akcesority je obvykle zánik akcesorického vztahu v případě zániku vztahu hlavního.³⁴

Dá se tedy říci, že vztah zajišťovací je, co do vzniku a celé své existence prakticky závislý na platném vzniku a existenci vztahu hlavního, zajišťovaného. Akcesorická povaha zajišťovacích vztahů, však není bezvýjimečná a je třeba na ni nahlížet vždy s určitou rezervou, nelze ji považovat za úplný automatismus, což ostatně dokazují výjimky, které z tohoto pravidla vybočují. Akcesorita i přes nutný nadhled v přístupu k ní samotné a jejímu významu v rámci jednotlivých občanskoprávních zajišťovacích prostředků je nesmírně důležitou, ba přímo

---

³⁰ KRAUS, J. a kol. *Nový akademický slovník cizích slov. A-Ž*. 1. vyd. dotisk. Praha: Nakladatelství Academia, 2009, s. 32.

³¹ REBRO, K. *Latinské právníké výrazy a výroky*, 2. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo Obzor, 1986, s. 24.

³² CORNU, G. *Vocabulaire juridique. 8e édition*. Paris: Presses Universitaires de France – PUF, 2007, p. 10.

³³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 4. 2009, sp. zn. 33 Odo 1507/2006, dostupný na www.nsoud.cz.

³⁴ HURDÍK, J. Heslo „Akcesorický vztah“. In: Hendrych, D. a kol. *Právníký slovník*, 3. podst. rozš. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 11.

stěžejní zásadou. Nutno však dodat, že i přes to, jak důležitý faktor na poli závazkového práva tvoří, se snad příliš často zdá být podceňována a obcházena.

Obecně je třeba si uvědomit, že základem tohoto principu je závislost vedlejšího práva na právu hlavním. Teorie pak tuto zásadu promítá do závěru, že zajišťovací vztahy nemohou existovat samostatně.³⁵ Princip akcesority je tak existenčně nezbytný pro vznik zajišťovacích prostředků jako takových. V každém z jednotlivých zajišťovacích institutů se princip akcesority promítá svým specifickým způsobem. U některých je naprostou samozřejmostí, u jiných zas v některých konkrétních právních vztazích působí zvláštním způsobem a dokonce, jak již bylo výše zmíněno, u některých zajišťovacích instrumentů dochází k prolomení tohoto obecného principu. Působení či nepůsobení principu akcesority u jednotlivých zajišťovacích prostředků se velmi výrazně projevuje ve výsledných závazkových vztazích a je proto nutné, aby si byly jednotlivé subjekty závazkového práva tohoto faktu vědomy. Princip akcesority je nadto nutno zkoumat nejen v okamžiku jeho působení na vznik a zánik zajišťovacích prostředků (existenci či neexistenci hlavního závazku). Je nutné ho vnímat i v situacích, kdy dochází ke změnám v rámci zajišťovaného hlavního závazku, konkrétně například ke změnám přímo v jeho subjektech.³⁶

V závěru této části práce považuji za nezbytné alespoň okrajově zmínit také další princip, který se k akcesoritě a k zajišťovacím instrumentům přirozeně pojí. Jedná se o princip subsidiarity. Tento je uplatňován spolu s principem akcesority v oblasti zajišťovacích prostředků.

Subsidiární charakter záruk zajišťujících hlavní závazkové vztahy představuje podpůrnost uplatnění těchto zajišťovacích prostředků zpravidla až v momentě, kdy hlavní dlužník závazkového vztahu neplní svůj dluh řádně a včas.³⁷ Subsidiární povaha se uplatňuje v případech, kdy osobou poskytující případné plnění je osoba rozdílná od osoby dlužníka, v praxi to pro ni znamená, že

---

³⁵ ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné 2.* díl 3. Obecná část - Závazkové právo. 5. jubil. aktual. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s. 2009, s. 120.

³⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 4. 2005, sp. zn. 32 Odo 266/2003, dostupný na www.nsoud.cz: „Vedlejší (zajišťovací) závazek může platně vzniknout jen tehdy, pokud je sjednán účastníky, kteří jsou oprávněni ke sjednání závazku hlavního (zajišťovaného).“

³⁷ FIALA, J. a kol. *Meritum Občanské právo.* 2. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 169.

faktické plnění bude realizovat až v případě, že hlavní dlužník neplnil tak, jak bylo hlavním závazkovým vztahem mezi subjekty ujednáno.³⁸

1.2.1. Akcesorita existenční a funkční

Dle Josefa Fialy by mělo být na princip akcesority pohlíženo ze dvou úhlů pohledu. Akcesoritu proto rozčleňuje do dvou různých pojetí či složek. První z nich je akcesorita *existenční*, která představuje právě onu existenční závislost vedlejšího závazku na závazku hlavním. Tedy to, že vedlejší závazkový vztah nemůže, až na výjimky, vzniknout dříve, než vznikne závazkový vztah hlavní a také to, že v momentě zániku hlavního závazku vedlejší závazkový vztah pozbývá smyslu, a tak zaniká. Je ale zároveň nutné si uvědomit, že existují i případy, kdy zajišťovací vztah může zaniknout dříve než vztah hlavní. Druhou složku tvoří *funkční* akcesorita, která je určena podmíněností obsahu vedlejšího závazkového vztahu obsahem závazku hlavního. Tato podmíněnost však nemusí nutně znamenat celkovou totožnost obsahu, je ale vždy nutné, aby směřovala k plnění zajišťovací, uhrazovací či jiné, dle charakteru zajišťovacího prostředku žádoucí funkce.³⁹

1.2.2. Význam principu akcesority

Celkový význam principu akcesority bude jistě možné zhodnotit až závěrem celé diplomové práce, nicméně bych zde chtěla jen v krátkosti připomenout důležitost tohoto principu pro všechny občanskoprávní zajišťovací prostředky, ať už se v nich promítá naplno či nikoli. Rozlišení, zda se jedná či nejedná o akcesorický vztah, přináší do právních vztahů mezi právními subjekty rozličné, ale hlavně zásadní konsekvence. To, zda je zajišťovací vztah v poměru ke vztahu hlavnímu akcesorickým, se zásadně odráží v následném právním osudu obou, závazkového práva týkajících se vztahů. V návaznosti na to, pak přináší

---

³⁸ ŠKÁROVÁ, M. In ŠVESTKA, J.; SPÁČIL, J.; ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník II. § 460-880. Komentář*. 2.vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1603.

³⁹ FIALA, J.; HURDÍK, J.; DOBESOVÁ, L.; RONOVSÁ, K. *Občanské právo hmotné. Multimediální učební text*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 53.

různé důsledky pro věřitele a dlužníka, ale i pro třetí osoby, například v právní pozici ručitele.

1.2.3. Vybrané výjimky z principu akcesority

Jak již bylo dříve zmíněno, neplatí princip akcesority vždy zcela automaticky. Existují instituty, které akcesorický charakter buďto postrádají, anebo je u nich v jistém směru více než sporný.⁴⁰ V tomto ohledu je nutné přistupovat ke každému zajišťovacímu instrumentu zcela individuálně a především obezřetně. Ve většině případů se akcesorická povaha vztahu vedlejšího beze zbytku uplatní, avšak česká právní úprava spolu s judikaturou nepřímou uznává jisté výjimky. Tyto výjimky tvoří v režimu obchodního práva typicky institut bankovní záruky, který zde jen stručně nastíním z toho důvodu, že jde o obchodněprávní oblast, které se tato práce věnuje jen, co do obecné systematiky zajišťovacích prostředků. V režimu občanskoprávním lze také jisté výjimky nalézt, avšak právní úprava ObčZ je ve většině případů výslovně nepřipouští, jsou spíše výsledkem rozhodovací praxe jednotlivých soudů společně s právní doktrínou. Tento k prolomení akcesority skoupý přístup však zásadně mění nová úprava NOZ, která přináší zcela nový pohled na dosud téměř bezvýhradné uplatnění principu akcesority u všech zajišťovacích prostředků.

1.2.3.1. Institut bankovní záruky

Institut bankovní záruky je specifickým typem, občanskoprávního institutu ručení, vyskytujícím se v obchodněprávní rovině. Jedná se o institut hojně využívaný na poli mezinárodního obchodu. Jeho hlavní výhodou je, že věřiteli nabízí velmi výhodné zajištění jeho pohledávky. Její vznik je podmíněn písemným prohlášením ručitele v záruční listině o tom, že uspokojí věřitele do výše určité peněžní částky v případě, že třetí osoba nesplní svůj závazek nebo

---

⁴⁰ FIALA, J.; HURDÍK, J.; DOBESOVÁ, L.; RONOVSÁ, K. *Občanské právo hmotné. Multimediální učební text*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 53.

budou splněny jiné podmínky stanovené v záruční listině.⁴¹ Přitom ručitelem může být zásadně jen banka.⁴²

Právě bankovní záruka je typickým představitelem institutu, u kterého je výslovně, na základě zákona, prolomen princip akcesority. Kromě principu akcesority se u tohoto institutu neprojeví ani princip subsidiarity. Právě popření těchto principů bankovní záruku zásadně odlišuje od klasického pojetí ručení. Zajištění touto formou, tak není závislé na hlavním závazkovém vztahu, čímž je ručitelé bance znemožněno vznášet vůči věřiteli námitky, které by jinak měl právo vznést dlužník. Na druhou stranu je však třeba říci, že přílehlá ustanovení ObchZ, jsou ustanoveními dispozitivního charakteru, a tak si banka v případě potřeby právo těchto námitek může ve zmíněné záruční listině dopředu vyhradit.⁴³

1.2.3.2. Výjimky občanskoprávní

V oblasti práva občanského existuje mnoho drobných odchylek z klasického pojetí akcesority. Úprava zavedená ObčZ, však jen velmi neochotně tyto odlišnosti výslovně přiznává. Na rozdíl od úpravy NOZ, který tento přístup zcela přetransformoval. Blíže se na tyto odlišnosti zaměřím v následujících dvou kapitolách, které se věnují jednotlivým zajišťovacím prostředkům z pohledu akcesority. Zde bych však velmi ráda uvedla, alespoň nástin této problematiky často diskutovaných výjimek z klasického pojetí akcesority, v oblasti občanskoprávních zajišťovacích prostředků.

Jednu z hlavních výjimek z uplatnění principu akcesority dle právní úpravy *de lege lata* (ObčZ) můžeme spatřovat v institutu zástavního práva. Konkrétně se jedná o zástavní právo, kterým je zajišťována budoucí pohledávka nebo pohledávka, jejíž vznik závisí na splnění podmínky.⁴⁴ Ačkoli se tento průběh vzniku zajištění jeví zpočátku jako zcela popírající princip akcesority, tedy princip

---

⁴¹ § 313 ObchZ.

⁴² GIESE, E.; DUŠEK, P.; PAYNE - KOUBOVÁ, J.; DIETSCHOVÁ, L. *Zajištění závazků v České republice*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 250.

⁴³ Tamtéž.

⁴⁴ PELECH, J. *Uspokojení ze zástavního práva zajišťujícího promlčený dluh z pohledu principu akcesority*. Právní rozhledy, 2011, č. 18. s. 664.

závislosti vztahu vedlejšího na vzniku vztahu hlavního, v tomto případě, stručně řečeno, dochází jen k určitému posunutí, oddálení akcesority do doby předpokládaného vzniku do budoucna zajišťované pohledávky. Princip akcesority se tak nakonec i zde uplatní v celém svém rozsahu. Není zde však uplatněn ve svém klasickém pojetí. To v mnohých případech může u subjektů právních vztahů vyvolávat nejistotu a zároveň být v jistém slova smyslu matoucí pro předvídatelnost právního vývoje v rámci příslušných závazkových vztahů. Daný institut je tak určitou výjimkou z klasicky pojímaného působení principu akcesority v závazkových vztazích. Tedy výjimkou spíše co se týká klasického časového uspořádání vzniku zajištění v návaznosti na hlavní závazkový vztah.⁴⁵

Druhým příkladem výjimky z principu akcesority je problematika týkající se institutu smluvní pokuty. Ta byla po dlouhou dobu právní teorií, ale i soudní praxí⁴⁶ hodnocena jako zajišťovací prostředek čistě akcesorické povahy, a to v rozsahu celé své existence. Při bližším zkoumání této problematiky, je však nutné dojít nikoli ke zcela opačnému, ale značně modifikovanému závěru. Institut smluvní pokuty je sice v základu institutem akcesorické povahy, ne však apriorně po celou dobu své existence. Lze ho takto hodnotit vlastně jen v souvislosti s okamžikem jeho vzniku. V další fázi své existence se tento institut díky své specifické povaze osamostatňuje a svou závislost na hlavním závazku svým způsobem ztrácí.⁴⁷

Určité výjimky z principu akcesority se projevují i v některých dalších právních vztazích, například tam, kde je využit institut ručení. V případě ručení je tomu tak především v rovině obchodněprávní, kdy k narušení klasického pojetí akcesority přispívá ustanovení § 304 odst. 1 ObchZ, které stanoví, že vzniku ručení nebrání, jestliže hlavní závazek dlužníka je závazkem neplatným jen z toho důvodu, že dlužník trpěl nedostatkem způsobilosti brát na sebe závazky, v případě, že o této nedostatečnosti dlužníka ručitel v době svého prohlášení o ručení věděl. Výslovně stanovenou výjimkou v obchodněprávním režimu ručení

---

⁴⁵ KINDL, J. *Zajištění budoucích pohledávek zástavním právem*. [online]. iPrávník, 2. 10. 2002, [cit. 5. 3. 2014]. Dostupné na http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/obcanske-pravo/pd_33/art_3687/zajisteni-budoucich-pohledavek-zastavnim-pravem.aspx.

⁴⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 11. 2009, sp. zn. 21 Cdo 4901/2007, dostupný na www.nsoud.cz.

⁴⁷ TINTĚRA, T. *Smluvní pokuta v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2012, s. 81-86.

je pak především ustanovení § 311 odst. 2 ObchZ, jemuž se ale práce bude věnovat až v návaznosti na jednotlivé občanskoprávní instituty v rámci druhé kapitoly.⁴⁸

Občanskoprávní pojetí ručení, na první pohled žádné výjimky z principu akcesority výslovně nepřipouští, avšak při bližším zkoumání lze jako prolomení tohoto principu hodnotit případ, kdy hlavní závazkový vztah podstupuje zánik prostřednictvím privativní novace podle ustanovení § 572 odst. 1 ObčZ. Toto ustanovení narušuje zavedený princip akcesority tím, že stanoví u institutů ručení a zástavního práva, které zajišťují zaniklý závazek, že ve výsledku zajišťují i závazek, kterým byl nahrazen závazek původní, privativní novací zaniklý. Pokud však ručitel nebo osoby, vůči nimž mohou být uvedena práva uplatněna, neprojeví souhlas s tím, aby byl zajištěn, trvá zajištění pouze v rozsahu původního závazku a všechny případné námitky proti dosavadnímu závazku zůstávají zachovány.⁴⁹

Na závěr lze tedy k principu akcesority shrnout, že k němu zásadně nelze přistupovat jako k určité samozřejmosti vyskytující se v případě jakéhokoli užití zajišťovacího prostředku. Právní úprava dle ObčZ je ve vztahu k akcesoritě zajišťovacích prostředků poměrně strohá, příliš výjimek z tohoto principu výslovně připustit nenechala. Tento koncept se však s přijetím NOZ významně proměnil a do celé problematiky vnesl zcela jiný přístup.

---

⁴⁸ ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné 2.* díl 3. Obecná část - Závazkové právo. 5. jubil. aktual. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s. 2009, s. 126.

⁴⁹ PLECITÝ, V.; VRABEC, J. a SALAČ, J. *Základy občanského práva.* 5. uprav. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o. 2010, s. 150.

2. Akcesorita jednotlivých druhů občanskoprávních zajišťovacích prostředků

Následující kapitola diplomové práce se po předešlém úvodu do problematiky zajištění a vymezení principu akcesority zabývá už jen konkrétními zajišťovacími prostředky upravenými ObčZ a jejich rozbořem po stránce projekce principu akcesority do nich samotných. V zájmu zachování formálně správného teoretického rozdělení občanskoprávních zajišťovacích prostředků si však dovoluji tuto kapitolu rozdělit na dvě zásadní podkapitoly, a to podle specifické povahy samotného zajištění jednotlivých instrumentů. Toto dělení je nesmírně důležitým, jak již bylo zmíněno pro teoretickou, ale i pro praktickou stránku věci.

Rozlišení, zda se jedná o prostředky zajištění věcně-právní povahy či záruky nejčastěji označované jako záruky osobního charakteru, přináší totiž subjektům závazkových vztahů, které se rozhodly zajistit mezi sebou uzavřený závazek určitým zajišťovacím prostředkem, větší míru právní jistoty. To především v tom ohledu, že typické záruky věcně-právní povahy jsou v jistém slova smyslu zárukami bezpečnějšími, výhodnějšími, alespoň pro subjekty, jež se nalézají na straně věřitele. Konkrétně institut zástavní smlouvy, který do těchto prostředků spadá, totiž přináší například oproti osobním zajišťovacím prostředkům téměř stoprocentní jistotu, že prostřednictvím této záruky se bez ohledu na změny v oblasti subjektů v rámci hlavního závazkového vztahu naplní, v případě nesplnění povinnosti ze strany dlužníka, funkce zajišťovací, ale především i funkce uhrazovací. Nyní tedy už k charakteristice a jednotlivým prostředkům obou uvedených skupin.

2.1. Věcně-právní zajišťovací prostředky

Občanskoprávní zajišťovací prostředky se, jak již bylo výše zmíněno, dělí na dvě zásadní skupiny.⁵⁰ Všechny zajišťovací prostředky jsou sice v základu upraveny v rámci jednoho právního předpisu, ale zároveň už jejich systematické zařazení v rámci ObčZ napovídá, že se jedná o instituty co do své právní povahy

---

⁵⁰ Ačkoliv toto dělení není zcela bezvýhradné, je jedním z nejdůležitějších.

poměrně rozdílné. Zajišťovací prostředky upravené v části druhé, hlavě třetí, specificky řazené v rámci věcných práv k věcem cizím, avšak samostatně vyčleněné do hlavy třetí A ObčZ, jsou typickými prostředky právě oné věcně-právní povahy. To znamená, že se jedná o instituty, které jsou svou podstatou vázány na určitou konkrétní věc (včetně bytů a nebytových prostor), popř. na pohledávku, právo či jinou majetkovou hodnotu. Předmět zajištění tak u věcně-právních zajišťovacích prostředků tvoří výlučně jen určitá věc, kdežto u prostředků osobní povahy se jedná o zajištění hlavního závazkového vztahu prostřednictvím celé majetkové podstaty zajistitele.⁵¹

2.1.1. Zástavní právo - institut zástavní smlouvy

Zástavní právo představuje jeden z nejtypičtějších příkladů práva věcně-právní povahy používaného již po staletí k zajištění závazkových vztahů.⁵² (Na zástavní právo je typicky nahlíženo jako na právo věcné, ačkoli je nutné přiznat, že ve své podstatě je spíše právem smíšeným, protože v sobě nese sice minimální, avšak jisté prvky práva relativního.)⁵³

Samotný institut zástavního práva má za sebou velmi bohatý a bouřlivý historicko-právní vývoj. Svého času bylo téměř zatracováno. V dnešní době je velmi hojně využívaným právním institutem, který se dnes jeví již jako nepostradatelný a významně přínosný. Zmíněný bohatý historický vývoj zástavního práva by velmi dobře mohl obsáhnout samostatné téma diplomové práce. K tématu této diplomové práce tudíž musí postačit jen tento historický náznak významnosti tohoto institutu, který přetrvává dodnes a nejinak tomu bude i podle úpravy NOZ v budoucnu.⁵⁴

---

⁵¹ ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné 2. díl 3. Obecná část - Závazkové právo*. 5. jubil. aktual. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s. 2009, s. 120. a GIESE, E.; DUŠEK, P.; PAYNE - KOUBOVÁ, J.; DIETSCHOVÁ, L. *Zajištění závazků v České republice*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 26.

⁵² GIESE, E.; DUŠEK, P.; PAYNE - KOUBOVÁ, J.; DIETSCHOVÁ, L. *Zajištění závazků v České republice*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 3.

⁵³ PELECH, J. *Zástavní právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 22.

⁵⁴ GIESE, E.; DUŠEK, P.; PAYNE - KOUBOVÁ, J.; DIETSCHOVÁ, L. *Zajištění závazků v České republice*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 3-12.

Jedná se o právo, jež tradičně spadá do kategorie věcných práv k věci cizí, v latinské terminologii známé jako *iura in re aliena*.⁵⁵ Z toho důvodu také jeho právní úprava v ObčZ, řazená v rámci ustanovení o zajišťovacích prostředcích, spočívá pouze v jednom ustanovení § 552 o zástavní smlouvě, které pak dále odkazuje na podrobnou úpravu o zástavním právu, řazenou právě do části ObčZ, týkající se věcných práv k věcem cizím. Samozřejmě je také nutné si uvědomit, že k této obecné úpravě zástavního práva existují i speciální ustanovení v rámci jednotlivých zvláštních právních předpisů. Tak například ObchZ obsahuje poměrně rozsáhlou úpravu odchylek od základního režimu pro zajištění závazků v obchodněprávním režimu, další významná specifická úprava je obsažena například v zákoně č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon, ve znění pozdějších předpisů. Zvláštní úprava tohoto prostředku zajištění je vzhledem ke svému univerzálnímu využití poměrně rozsáhlá, avšak tato práce se vzhledem ke svému tématu soustředí jen na úpravu ObčZ.

Zástavní právo jako takové plní funkci zajišťovacího instrumentu, který je k zajištění plnění z hlavního závazkového vztahu používán, dá se říci, vůbec nejčastěji. Poskytuje věřiteli prostřednictvím své zajišťovací a zejména pak významné uhrazovací funkce znatelně silnější postavení v daném závazkově-právním vztahu.⁵⁶ Z věcně-právní povahy zástavního práva plyne totiž věřiteli právo přednostně uspokojit své nároky plynoucí z hlavního závazkového vztahu prostřednictvím smluveného předmětu zástavy.⁵⁷ Právě ona věcně-právní povaha zástavního práva je obecně uznávána jako jedna z velkých předností tohoto způsobu zajištění. Věcně-právní podstata zástavy zaručuje, aby ono uspokojení ze zástavy jejím zpeněžením byl povinen strpět úplně každý. Zástavní právo zřízené

---

⁵⁵ ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář*. 2. svazek. § 488-880. Praha: Linde Praha a. s., 2008, s. 1590.

⁵⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 6. 2005, sp. zn. 29 Odo 563/2003, dostupný na www.nsoud.cz: Zástavní právo má „ v první řadě funkci zajišťovací; zabezpečuje pohledávku zástavního věřitele již od okamžiku svého vzniku, vede (motivuje) dlužníka k tomu, aby pohledávku zástavního věřitele dobrovolně splnil, a zástavnímu věřiteli poskytuje jistotu, že se bude moci uspokojit ze zástavy, nebude-li jeho pohledávka řádně a včas splněna. Nebyla-li pohledávka zástavního věřitele řádně a včas splněna, uplatní se uhrazovací funkce zástavního práva; zástavní věřitel je oprávněn spoléhat na to, že se domůže úhrady své pohledávky z majetku dlužníka.“

⁵⁷ MADAR, Z. a kol. *Slovník českého práva. II. díl. P-Z*. 2. rozš. a podst. přeprac. vyd. Praha: Linde Praha a. s. 1999, s. 1675.

k určité věci, totiž ze své absolutně-právní povahy působí *erga omnes*, bez ohledu na to, kdo je aktuálně vlastníkem zastavené věci.⁵⁸ Věcný předmět zástavního práva, především pak u takového, jehož předmětem je věc nemovitá, zajišťuje ve většině případů jen minimální proměnlivost směnné hodnoty zástavy.⁵⁹ To vede k závěru, že právě tento způsob zajištění hlavního závazkového vztahu je jedním z nejspolehlivějších a nejlépe plnících své zákonem předpokládané a praxí pak potvrzené funkce.⁶⁰ Pro srovnání, například ručení jako zajišťovací prostředek nebude nikdy schopen věřiteli zajistit tak silnou pozici. Předmět ručitélského zajištění je totiž úzce navázán na konkrétní osobu ručitele, z čehož plyne, že v důsledku případných proměn ručitelova majetku hrozí i oslabení pozice věřitele. Spolehlivost či jistota stoprocentního uspokojení ze zajišťovacího vztahu se tak v tomto případě značně oslabuje.⁶¹

Obecně lze zástavní právo za pomoci výkladu ustanovení § 152 ObčZ definovat jako právo, které slouží k zajištění pohledávky, a to pro případ, že dluh, který této pohledávce odpovídá, nebude ze strany dlužníka splněn. Pro tento případ pak z tohoto zajištění lze dosáhnout uspokojení prostřednictvím výtěžku ze zpeněžení zástavy.⁶²

Rozsah možností, které mohou tvořit předmět zástavního práva jako takového, je více než bohatý, tato práce se však z důvodu zvoleného tématu a omezenému rozsahu bude věnovat pouze zástavnímu právu v obecné rovině a jeho smyslu jako zajišťovacího prostředku. Jednotlivé druhy zástavního práva nelze do této práce pojmut a ani to není jejím cílem. Ani konkrétní důsledky projevu akcesority u všech jednotlivých typů zástavního práva (například

---

⁵⁸ PLECITÝ, V.; VRABEC, J. a SALAČ, J. *Základy občanského práva*. 5. uprav. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o. 2010, s. 113.

⁵⁹ §153 odst. 1 ObčZ „Zástavou může být věc movitá nebo nemovitá, podnik nebo jiná věc hromadná, soubor věcí, pohledávka nebo jiné majetkové právo, pokud to jeho povaha připouští, byt nebo nebytový prostor ve vlastnictví podle zvláštního zákona, obchodní podíl, cenný papír, nebo předmět průmyslového vlastnictví.“; §153 odst. 2 ObčZ „Zástavní právo se vztahuje i na příslušenství, přírůstky a neoddělené plody zástavy.“

⁶⁰ ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář*. 2. svazek. § 488-880. Praha: Linde Praha a. s., 2008, s. 1069.

⁶¹ ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné I*. díl 1-2. Obecná část - Věcná práva. 5. jubil. aktual. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s. 2009, s. 388 – 389.

⁶² § 152 ObčZ.

zástavního práva k nemovitostem) nelze rozumně zařadit, práce by se tak vzhledem ke svému obecnému tématu, které tvoří všechny občanskoprávní zajišťovací prostředky, stala v některých ohledech příliš podrobnou, a s ohledem na formálně daný maximální rozsah diplomové práce, ve výsledku značně nevyváženou.

Zástavní právo od okamžiku svého vzniku⁶³ až do své vlastní realizace hraje významnou roli v tom smyslu, že tlačí dlužníka do splnění jeho závazku. V případě nesplnění závazku ze strany dlužníka pak poskytuje zástavnímu věřiteli možnost uspokojení nesplacené pohledávky z předmětu zástavy.⁶⁴

Ustanovení ObčZ týkající se zajištění závazků uvádějí jako možnost vzniku tohoto zajištění pouze prostřednictvím zřízení institutu zástavní smlouvy. Je však třeba upozornit na to, že v některých případech může tento druh zajištění vzniknout i jinými způsoby, to podrobněji rozvádějí právě až ustanovení řazená v rámci úpravy zástavního práva ve věcně-právní části ObčZ. V některých případech tak vzniká zástavní právo přímo ze zákona, na základě rozhodnutí soudu nebo správního úřadu. Tyto způsoby vzniku zástavního práva nejsou tak časté, nicméně je třeba s nimi v souvislosti s pojmy zajištění a zástavního práva počítat.⁶⁵ Tato diplomová práce se bude výlučně soustředit na zástavní právo vzniklé na základě smluvního ujednání, jež lze zároveň ze všech uvedených možností vzniku zástavního práva považovat za způsob nejčastěji využívaný.⁶⁶

Zástavní právo vzniklé na základě smluvního ujednání je tvořeno prostřednictvím institutu zástavní smlouvy. Ta je, jak již bylo výše zmíněno, zavedena ustanovením § 552 ObčZ, dále je pak ale podrobně rozvinuta v rámci ustanovení § 152-174 ObčZ, která obecně upravují problematiku zástavního práva. Zde nalezneme zákonné požadavky nutné pro vznik takové smlouvy.

---

⁶³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. března 2004, sp. zn. 21 Cdo 2559/2003, dostupný na www.nsoud.cz : „Dnem vzniku nároku zástavního věřitele na uspokojení ze zástavy je den, kdy marně uplynula doba splatnosti pohledávky zajištěné zástavním právem, nikoli den vykonatelnosti rozhodnutí, jímž soud uložil zástavnímu dlužníku, aby zajištěnou pohledávku zaplatil.“

⁶⁴ HOLUB, M. a kol. *Občanský zákoník. Poznámkové vydání s literaturou a judikaturou*. Praha: Linde Praha a. s. 2006, s. 282.

⁶⁵ ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář*. 2. svazek. § 488-880. Praha: Linde Praha a. s., 2008, s. 1590.

⁶⁶ GIESE, E.; DUŠEK, P.; PAYNE - KOUBOVÁ, J.; DIETSCHOVÁ, L. *Zajištění závazků v České republice*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 43.

Například zde zákon stanoví její obligatorně písemnou formu, nezaměnitelné označení předmětu zástavy atp.

Vzhledem k tématu této práce je vhodné opět připomenout přirozenou akcesorickou povahu tohoto institutu, vycházející ze zástavního práva, jemuž je tento princip vlastní. Jeho uplatněním je zásadně ovlivněn vznik zástavního práva prostřednictvím zástavní smlouvy. Především je v praxi nutné vnímat projekci uplatnění tohoto principu do oblasti samotné platnosti vzniklé zástavní smlouvy. Zároveň pak tuto vlastnost odlišovat od samotné problematiky vzniku zástavního práva. V případě neplatného vzniku zajišťované pohledávky totiž zástavní smlouva nepozbývá své platnosti, avšak jejím prostřednictvím zřízené zástavní právo v důsledku akcesority vůbec nevznikne.⁶⁷

Tato práce se tímto podrobným popisem institutu zástavní smlouvy zabývat nebude, není to totiž ani jejím cílem. Příliš podrobný popis jednotlivých zajišťovacích prostředků by vedl k odchýlení se od hlavního tématu této práce, proto každý institut bude jen stručně nastíněn a dále už bude zkoumán pouze z pohledu hlavního tématu této práce, kterým je působení principu akcesority. Znalost jednotlivých zajišťovacích prostředků je tak automaticky předpokládána. Považuji za nutné upozornit na to, že co do významu, je v práci příkládám největší význam zajišťovacímu prostředku v podobě zástavního práva. Zároveň i z pohledu hlavního tématu této diplomové práce, kterým je akcesorita, tento zajišťovací prostředek přináší široké spektrum možností jejího zkoumání. Odrazem uvedeného je pak i obsahově nejširší pojetí právě tohoto zajišťovacího prostředku v této diplomové práci.

---

⁶⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 8. 2008, sp. zn. 21 Cdo 3791/2007, dostupný na www.nsoud.cz: „Zástavní právo je právem akcesorickým. Vyplývá z toho, že zástavní právo platně vznikne na základě platné zástavní smlouvy, jen jestliže platně vznikla také pohledávka, k jejímuž zajištění má sloužit. Jestliže pohledávka, pro kterou bylo zástavní právo zřízeno, ve skutečnosti platně nevznikla (například proto, že nedošlo k uzavření smlouvy, podle které měla pohledávka vzniknout, že je taková smlouva neplatná apod.), není tu zástavní právo, i kdyby samotná zástavní smlouva byla bezvadná. Neexistuje-li tedy pohledávka, která má být zajištěna zástavním právem, není to důvodem neplatnosti zástavní smlouvy; tato okolnost má za následek, že podle zástavní smlouvy - ačkoliv jde o platný právní úkon a i když, jde-li o nemovitost, bylo podle ní vloženo zástavní právo do katastru nemovitostí - zástavní právo nevznikne.“

2.1.2. Zástavní právo z pohledu principu akcesority

Právní úprava zástavního práva je typickým příkladem plného uplatnění principu akcesority.⁶⁸ Tento princip znamená existenční závislost zástavního práva na hlavní zajišťované pohledávce. Vznik i trvání zástavního práva jsou tak nerozlučně spjaty právě s hlavním závazkovým vztahem. Vztah mezi těmito dvěma závazky, zajišťovaným a zajišťujícím je nadto natolik pevně svázán, že ani s jedním z těchto dvou nelze samostatně operovat. Výjimkou je předmět zástavního práva, který však změnou v osobě vlastníka zastavené věci neztrácí nic ze své zajišťovací ani uhrazovací funkce. Absolutní povaha zástavního práva tak věřiteli zajišťuje téměř неотředitelnou pozici, když působí proti každému, kdo by jeho výkon chtěl neprávem ohrožovat či zkracovat.⁶⁹

Zástavní právo je nutně závislé na existenci zajišťovaného závazkového vztahu, ten je tak nepominutelným předpokladem jeho vzniku. Česká právní úprava nedovoluje vznik ani trvání zástavního práva jako samotného dluhu. Proto také v právním titulu ke vzniku zástavního práva, v našem případě v zástavní smlouvě, musí být vždy podrobně a nezaměnitelně specifikována právě ona pohledávka, kterou zástavní právo zajišťuje.⁷⁰ Z tohoto pravidla jsou v rámci zástavního práva připuštěny jisté výjimky, ty však po podrobné analýze nelze skutečně pojímat jako zásadní prolomení principu akcesority. Blíže k těmto výjimkám v následujících pasážích této práce.

2.1.2.1. Akcesorická povaha zástavního práva

Zástavní právo, jak již bylo výše zmíněno, je zásadním a velmi často využívaným zajišťovacím institutem českého právního řádu. Jeho typickým

---

⁶⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 6. 2005, sp. zn. 29 Odo 563/2003, dostupný na www.nsoud.cz: „Akcesorickým je zástavní právo zejména proto, že vzniká pouze tehdy, vznikla-li platně také pohledávka, k jejímuž zajištění má sloužit.“ ; (srov. k tomu shodně též rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 5. 2006, sp. zn. 21 Cdo 1891/2005, dostupný na www.nsoud.cz).

⁶⁹ ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné I.* díl 1-2. Obecná část - Věcná práva. 5. jubil. aktual. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s. 2009, s. 390.

⁷⁰ GIESE, E.; DUŠEK, P.; PAYNE - KOUBOVÁ, J.; DIETSCHOVÁ, L. *Zajištění závazků v České republice.* 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 33.

znakem je princip akcesority⁷¹ a subsidiarity ve vztahu k hlavní zajišťované pohledávce.⁷² Akcesorická povaha zástavního práva je patrná i vzhledem k systematickému zařazení tohoto institutu do zajišťovacích prostředků v rámci ObčZ. Princip akcesority lze ve vztahu k zástavnímu právu označit jako jemu zcela imanentní. Akcesorita je závislostí vedlejšího práva na právu hlavním, což se v oblasti závazkového práva vztahuje k právnímu vztahu mezi hlavním závazkem a jej zajišťujícím vedlejším závazkem.⁷³ Tento vedlejší zajišťovací závazek může vzniknout jednak mezi subjekty hlavního vztahu, tedy mezi dlužníkem a věřitelem, případně však také mezi věřitelem a osobou od dlužníka odlišnou, označovanou obecně jako zástavce.⁷⁴ Ve vztahu k zástavnímu dlužníkovi nelze zástavní právo klasifikovat jako samostatný závazek, se kterým by bylo možné bez překážek samovolně právně nakládat. Jeho celková existence, podoba a právní osud je neoddělitelně svázan s celkovým osudem zajišťované pohledávky.⁷⁵ Akcesorita zástavního práva tak nerozdělitelně spojuje zajišťovanou pohledávku spolu se zástavním právem a v případě zániku pohledávky, tak způsobuje také zánik zástavního práva zřízeného za účelem jejího zajištění.⁷⁶

2.1.2.1.1. Prolomení principu akcesority – budoucí či podmíněná zástavním právem zajištěná pohledávka

Na základě § 155 odst. 3 ObčZ dochází k výslovnému prolomení akcesorického charakteru institutu zástavního práva. „*Zástavním právem může být*

---

⁷¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 9. 2013, sp. zn. 21 Cdo 2107/2012, dostupný na www.nsoud.cz: „Akcesorickým je zástavní právo zejména proto, že vzniká pouze tehdy, vznikla-li platně také pohledávka, k jejímuž zajištění má sloužit, a že dochází k jeho zániku, zanikla-li zajištěná pohledávka.“

⁷² MAYER, J. *Akcesorita zástavního práva*. Bulletin advokacie, 2008, č. 12, s. 24.

⁷³ PELECH, J. *Zástavní právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 47.

⁷⁴ SCHELLE, K. *Základy práva 2. Soukromé právo*. 2. vyd., oprav. a dopl. Brno: Masarykova univerzita, 1994, s. 36.

⁷⁵ GIESE, E.; DUŠEK, P.; PAYNE - KOUBOVÁ, J.; DIETSCHOVÁ, L. *Zajištění závazků v České republice*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 38.

⁷⁶ MAYER, J. *Akcesorita zástavního práva*. Bulletin advokacie, 2008, č. 12, s. 24.

*zajištěna i pohledávka, která má v budoucnu vzniknout, anebo pohledávka, jejíž vznik je závislý na splnění podmínky.*⁷⁷ Toto ustanovení ObčZ jinými slovy přiznává subjektům zajišťovacího právního vztahu možnost zajistit, teprve v budoucnu vzniklou, či jinak podmíněnou⁷⁸ pohledávku.

Toto znění, zdá se být jistým nárazem do typicky akcesorické povahy zástavního práva, kdy zástavní právo jako zajišťovací prostředek vzniká zcela zásadně až v závislosti na vzniku hlavní zajišťované pohledávky. Tato časová nesourodost, tak vede k dojmu prolomení principu akcesority. Tuto výjimku či prolomení akcesorické povahy zástavního práva navíc stvrdila i judikatura, když Nejvyšší soud České republiky ve své soudní praxi judikoval následující. *„Zástavní právo může být zřízeno nejen k zajištění pohledávky, která již vznikla, ale také za účelem zabezpečení pohledávky, která má vzniknout teprve v budoucnu nebo jejíž vznik je vázán na splnění podmínky podle ustanovení § 36 odst. 2 věty první obč. zák. Pohledávkou, která vznikne v budoucnu, se rozumí pohledávka, jež bude založena na základě smlouvy uzavřené na základě smlouvy o smlouvě budoucí (§ 50a obč. zák.), popřípadě podle jiného ujednání (dohody, smlouvy) účastníků, jež obsahuje závazek zřídit určitou pohledávku v budoucnosti.*⁷⁹

Při aplikaci daného ustanovení je tedy možné dát vzniknout zástavnímu právu ještě před vznikem samotné zajišťované pohledávky. Z tohoto časového sledu vzniku daných právních vztahů je patrné, že zde dochází k narušení běžného pojetí principu fungování akcesority. Při podrobném rozboru je však nutné dojít k výrazně mírnějšímu závěru, než je samotné prolomení principu akcesority. Ve skutečnosti, totiž akcesorická povaha zástavního práva prolomena či zcela potlačena není. Je jen specifickým způsobem odsunuta do pozadí.⁸⁰ Jakmile přijde moment vzniku, v zástavní smlouvě specifikované zajištěné pohledávky, nebo

---

⁷⁷ § 155 odst. 3 ObčZ.

⁷⁸ PELECH, J. *Zástavní právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 65: *„Podmíněnou pohledávkou rozumí pohledávku, jejíž vznik je závislý na splnění podmínky, a to pouze odkládací. Jedná se tedy o pohledávku, jejíž vznik je závislý na neisté budoucí události. Zástavním právem nemůže být zajištěna pohledávka, jejíž vznik je závislý na splnění podmínky rezolutivní.“*

⁷⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 5. 2004, sp. zn. 21 Cdo 2217/2003, dostupný na www.nsoud.cz.

⁸⁰ KINDL, J. *Zajištění budoucích pohledávek zástavním právem*. [online]. iPrávník, 2. 10. 2002, [cit. 5. 3. 2014]. Dostupné na http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/obcanske-pravo/pd_33/art_3687/zajisteni-budoucich-pohledavek-zastavnim-pravem.aspx.

dojde ke splnění předem dané podmínky, akcesorická povaha zástavního práva opět vystoupí, vrátí se zpět do popředí a projeví se v celé své šíři.⁸¹ Tento institut tak s jistou dávkou opatrnosti lze označit za výjimku z obecně uplatňovaného principu. Ve skutečnosti jde však spíše jen o zvláštní výjimku co do časového uspořádání a klasického pojetí akcesority.

Platí tedy, že i v těchto případech zřízení zástavního práva zůstává toto právo odvislé od zajišťované pohledávky. To lze odvozovat z důsledků, které hlavní pohledávka vedlejšímu zajišťovacímu vztahu přináší, zřetelné je to na příkladu, kdy do budoucna zajišťovaná pohledávka ve výsledku vůbec nevznikne. Zřízené zástavní právo tak ztrácí svůj význam a s účinky *ex tunc* zaniká. To vše je odrazem plně se uplatňujícího principu akcesority, který byl jen zpočátku, jak již bylo řečeno, odsunut dočasně do pozadí. Naopak v případě, že budoucí či podmíněná pohledávka podle předchozího ujednání vznikne, má se za to, že zástavní právo existuje, a to od momentu ujednání o tomto zajištění do budoucna vzniklé či podmíněné pohledávky zástavním právem. Budoucí pohledávka musí být v zástavní smlouvě dostatečně určitě specifikována, tak aby nebylo možno ji zaměnit s žádnou jinou.⁸² Podle judikatury Nejvyššího soudu České republiky, však v zájmu platnosti zástavní smlouvy není nutné v zástavní smlouvě, týkající se zajištění v budoucnu vzniklé pohledávky rozlišovat, zda jde o pohledávku již existující nebo budoucí.⁸³

Obecně shrnuto, právní problematika zástavním právem zajišťovaných, v budoucnu či podmíněně vzniklých pohledávek, je z hlediska legislativy i právní teorie brána jako jediná přímo ObčZ upravená výjimka z principu akcesority. V oblasti obchodněprávní úpravy, občanským zákoníkem zavedených zajišťovacích institutů, se však lze setkat i s výjimkami dalšími.

Právo samotné svou existencí nám neustále přináší nové oblasti právních problémů a nejasností, vedoucích k odborné polemice na poli akademickém, ale i k jejich praktickému řešení prostřednictvím výkonu soudní moci a zároveň

---

⁸¹ PELECH, J. *Zástavní právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 64.

⁸² PELECH, J. *Zástavní právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 64-65.

⁸³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 11. 2005, sp. zn. 29 Odo 1014/2003, dostupný na www.nsoud.cz; (srov. k tomu shodně též rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 5. 2004, sp. zn. 21 Cdo 2217/2003, dostupný na www.nsoud.cz).

i zapojením legislativní složky státní moci. Právě navazující část této práce se bude zabývat těmito dalšími problematickými body souvisejícími s principem akcesority. Problematickými z toho důvodu, že zákonná úprava není dostatečně uzpůsobena v praxi nastalým právním problémům, které se týkají této oblasti práva. V důsledku toho pak dochází k nabourávání a přizpůsobování si zákonného režimu prostřednictvím interpretace soudů, což není vzhledem k požadavku právní jistoty a ostatním základním zásadám příliš žádoucí.

Zmíněné problematické body se týkají především oblasti změn v subjektech závazkového vztahu, zániku zajištění z důvodu zániku obligačního dlužníka, výjimky z principu akcesority v případě odstoupení od smlouvy a naposledy pak problematiky promlčení zástavního práva a s ní související možností uspokojení se z naturální obligace.

Následující text dříve než rozebere tyto problematické body, obecně uvede problematiku změn v subjektech a zániku zajištění z pohledu fungování principu akcesority. Osobně to považuji za nutné vzhledem k pozdějšímu rozboru nastíněných otázek.

2.1.2.1.2. Změny v subjektech závazkového vztahu z pohledu akcesority

Zásadní pro oblast zástavního práva je otázka změn v rámci subjektů hlavního a vedlejšího závazkového vztahu. Není výjimkou, že k takovým změnám v rámci těchto vztahů dochází. Zpravidla tyto změny ani nepřinášejí žádné velké komplikace. Je zde však třeba zřetelně vnímat přítomnost principu akcesority, který právě zde sehrává významnou roli. Na základě tohoto principu je v rámci uvedených vztahů značně posílena míra právní jistoty jednotlivých subjektů.

K těmto změnám dochází zpravidla v několika následujících podobách. Jedná se o změnu na straně zástavního věřitele v důsledku postoupení pohledávky, dále o změnu na straně obligačního dlužníka v důsledku převzetí dluhu, změnu subjektů v důsledku smrti a nakonec o změnu na straně zástavního dlužníka nebo zástavce.⁸⁴

---

⁸⁴ PELECH, J. *Zástavní právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 51-52.

Jako první se budeme věnovat variantě změny subjektů zástavního práva ze strany zástavního věřitele v důsledku postoupení pohledávky. Tento případ změny je jasnou ukázkou plně fungujícího principu akcesority. Postoupením pohledávky rozumíme smlouvou vyjádřený, dvoustranný právní úkon, jehož obsahem je právě ona změna na straně věřitele. Změna věřitele původního na věřitele nového. Tomu je tak postoupena pohledávka za dlužníkem původního věřitele. Zákonná úprava této právní oblasti je zakotvena počínaje ustanovením § 524 a následujících ObčZ. Tímto postoupením pohledávky se co do obsahu původního závazku vůbec nic nemění. Pohledávka přechází jako celek i s jejím příslušenstvím a všemi právy s ní spojenými, a to včetně pro nás stěžejního zástavního práva. Právo přechází v rámci postoupení pohledávky zcela automaticky, *ex lege*. Dle ustanovení § 528 odst. 1 ObčZ je zástavní věřitel (původní, postupitel) povinen o tomto postoupení pohledávky vyrozumět zástavního dlužníka nebo zástavce. Tato povinnost je však při jejím nesplnění vzhledem k absenci jakékoli sankce bez jakýchkoli právních následků pro trvání zástavního práva.⁸⁵

V rámci druhé zmíněné modelové situace dochází k převzetí dluhu dvěma způsoby. *Privativní intercesí*, upravenou ustanovením § 531 odst. 1 ObčZ nebo na základě *kumulativní intercese*, upravené ustanovením § 531 odst. 2 ObčZ. Při privativní intercesi dochází k nahrazení původního dlužníka dlužníkem novým. Je zde nutný souhlas věřitele jednomu z dlužníků. V případě kumulativní intercese dochází v rámci dohody věřitele s třetí osobou ke vstupu této třetí osoby do původního vztahu mezi věřitelem a dlužníkem. Tato třetí osoba je pak postavena vedle původního dlužníka. Není zde vyžadován souhlas původního dlužníka. Právě v těchto případech se opět jednoznačně uplatní akcesorická povaha zástavního práva, kdy ani po převzetí dluhu se nemění, ani obsah hlavního závazku, ani původní zajištění těchto pohledávek. Akcesorická povaha tak opět působí jistou závislost jednoho vztahu na druhém. Je zde však nutné zmínit ustanovení § 532 ObčZ, které pro případ privativní intercese vyžaduje souhlas třetích osob zajišťujících závazek v původní podobě. V případě neudělení takového souhlasu ze strany vlastníka předmětu zástavy, (který zároveň není obligačním dlužníkem) automaticky, *ex lege* původně smluvené zástavní právo

---

⁸⁵ PELECH, J. *Zástavní právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 51-52.

zaniká. Nakonec lze ještě dodat, že oba dva tyto způsoby intercese je nutné provést písemnou formou.⁸⁶

Dalším příkladem změny subjektů zástavního práva je případ, kdy tak dochází v důsledku smrti některého ze subjektů. V tomto případě bude stěžejní roli hrát ustanovení § 579 odst. 1, odst. 2 ObčZ. Z tohoto ustanovení lze ve vztahu k subjektům zástavního práva usuzovat, že smrtí zástavního dlužníka nebo zástavce jeho povinnost plynoucí ze zajišťovacího vztahu nezaniká, obdobně jako nezaniká ani právo zástavního věřitele v případě jeho smrti. Tento závěr lze zdůvodnit právě akcesoritou neboli závislostí zástavního práva na zajišťované pohledávce. Jde tu tedy o vázanost k oné pohledávce, nikoliv tedy o vázanost zástavního práva na konkrétní osobu zástavního věřitele, zástavního dlužníka nebo zástavce. Následkem smrti některého ze subjektů tak vystupuje opět v plné síle akcesorická povaha zástavního práva a dochází pouze k přechodu práv a povinností z uvedených vztahů na příslušné dědice.⁸⁷ Práva a povinnosti plynoucí ze smluveného zástavního práva tak v nezměněném rozsahu přechází na právní nástupce, daného závazkového vztahu.⁸⁸

Posledním příkladem uplatnění akcesority při změně subjektů zástavního práva je změna na straně zástavního dlužníka nebo zástavce. Zde se budeme odvíjet od věcně-právní povahy zástavního práva, která, jak již bylo dříve zmíněno, je jeho nespornou výhodou působící v zájmu zástavního věřitele. Tato věcně-právní povaha zástavního práva přináší své důsledky i do oblasti spjaté se změnou subjektů zástavního práva na straně zástavního dlužníka či zástavce. Stěžejním ustanovením v tomto případě je § 164 odst. 1 ObčZ, který stanoví působnost zástavního práva bezvýhradně vůči každému vlastníku daného předmětu zástavy. Také odstavec druhý téhož ustanovení demonstruje věcně-právní charakter zástavního práva, a to tím, že každému, na něhož působí zástavní právo, přiznává či určuje postavení zástavního dlužníka nebo zástavce. Ze strany zástavního dlužníka nebo zástavce není změna ve vlastnictví k zástavě obecnou úpravou zajištění jakkoli podmíněna žádnou oznamovací povinností. Zástavnímu

---

⁸⁶ PELECH, J. *Zástavní právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 52.

⁸⁷ PELECH, J. *Zástavní právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 53.

⁸⁸ GIESE, E.; DUŠEK, P.; PAYNE - KOUBOVÁ, J.; DIETSCHOVÁ, L. *Zajištění závazků v České republice*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 39.

věřiteli a dokonce ani obligačnímu dlužníkovi, tak není nutné vůbec nic o provedených změnách sdělovat. Možné odchylky stanoví pouze speciální právní předpis. Například zákon č. 26/2006 Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů, tak stanoví velmi podrobnou a odlišnou úpravu, týkající se vlastnictví předmětu zástavního práva, která v konečném důsledku způsobuje specifický zánik zástavního práva.⁸⁹

2.1.2.1.3. Význam akcesority při zániku zástavního práva

Způsob zániku zástavního práva dělíme v závislosti na tom, zda k němu dochází v důsledku zániku zajištěné pohledávky, kde se plně projevuje akcesorický charakter zástavního práva nebo zda zástavní právo zaniká i navzdory dalšímu samostatnému trvání původní zajišťované pohledávky.⁹⁰ Tak se děje například následkem zániku samotné zástavy či uplynutím doby, na kterou bylo zástavní právo předem zřízeno.⁹¹ Toto dělení je přímým odrazem, pro občanskoprávní úpravu zajišťovacích prostředků, tolik příznačným principem akcesority.⁹² Tato diplomová práce se v následujícím textu bude soustředit pouze na způsob zániku zástavního práva v důsledku zániku zajištěné pohledávky, tento mód zániku zástavního práva je totiž, jak již bylo řečeno, pevně spojen s touto, diplomovou prací zkoumanou, akcesorickou povahou zajištění jako takového.

Hlavním zákonným východiskem této problematiky je ustanovení § 170 odst. 1 písm. a) ObčZ, který stanoví jako jeden z možných způsobů zániku zástavního práva případ, kdy je zánik zástavního práva reflexí zániku hlavní zajištěné pohledávky.⁹³ V tomto případě dochází k zániku zástavního práva zcela automaticky v momentě, kdy je zástavní pohledávka splněna či z jiného právního důvodu po právu zanikla. Jedná se například o situaci, kdy zástavní pohledávka

---

⁸⁹ PELECH, J. *Zástavní právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 53-54.

⁹⁰ PELECH, J. *Zástavní právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 93.

⁹¹ HUML, O. *Zástavní právo jako nástroj zajištění*. Daňová a hospodářská kartotéka (DHK), 2012, č. 14 – 15, s. 50.

⁹² PELECH, J. *Zástavní právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 93.

⁹³ Tamtéž.

zanikne v důsledku nemožnosti plnění, prominutí dluhu a dalších právních důvodů.⁹⁴

Výčet způsobů zániku zajišťované pohledávky, v důsledku kterého zaniká také zřízené zástavní právo, je dle Josefa Pelecha následující. K zániku zástavního práva v důsledku zániku právem zajištěné pohledávky tak dochází na základě zániku této původní pohledávky:

1. Dohodou;
2. Pro nemožnost plnění;
3. Uplynutím doby;
4. Smrtí dlužníka nebo věřitele;
5. Započtením;
6. Výpovědí;
7. Neuplatněním práva;
8. Splynutím;
9. Narovnáním;
10. Odstoupením.⁹⁵

Zpravidla každý z výše uvedených způsobů zániku zajišťované pohledávky obecně spolu se svým zánikem způsobuje i zánik zástavního práva zřízeného k jejímu zajištění. Ve všech těchto případech se tak bezvýhradně uplatňuje princip závislosti vedlejšího právního vztahu na právním vztahu hlavním, tedy princip akcesority. U některých forem zániku, jako například při zániku dohodou v rámci *privativní novace* či v případě zániku zajišťované pohledávky narovnáním, nedochází k jednoznačnému zániku zástavního práva, ale za specifických podmínek pouze k jakési obnově zástavního práva k nové či pozměněné, původní pohledávku nahrazující pohledávce. Jindy, a to ve většině případů, dochází k prostému zániku zástavního práva, jako je tomu například při zániku zajištěné pohledávky uplynutím doby či započtením zajištěné pohledávky. Do jisté míry výjimečnými případy jsou zánik zajištěné pohledávky smrtí

---

⁹⁴ GIESE, E.; DUŠEK, P.; PAYNE - KOUBOVÁ, J.; DIETSCHOVÁ, L. *Zajištění závazků v České republice*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 53.

⁹⁵ PELECH, J. *Zástavní právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 94.

dlužníka nebo věřitele a zánik zajištěné pohledávky odstoupením od smlouvy. V těchto případech nedochází k jednoznačnému zániku zástavního práva v důsledku zániku zajišťované pohledávky.⁹⁶

Obecná problematika významu akcesority, ve vztahu k zániku zajišťovacího práva, byla již v dřívější části textu obecně probrána. Nyní je však prostor právě pro rozbor případných problematických právních otázek, týkajících se významu akcesority pro zánik zástavního práva. Těmi mám na mysli především zmíněné otázky zániku/trvání zástavního práva v důsledku zániku zajišťované pohledávky smrtí dlužníka nebo věřitele a odstoupením od smlouvy. Následující text se těmito dvěma tématy bude podrobněji zabývat. Konkrétně problematika smrti dlužníka, potažmo zániku právnické osoby v souvislosti se zánikem zástavního práva se stala horkým tématem na poli právních diskusí a také zdrojem polemiky s judikaturou českých soudů.

2.1.2.1.3.1. Zánik zástavního práva v důsledku smrti (zániku) obligačního dlužníka

Ustanovení § 579 ObčZ stanoví zánik pohledávky v důsledku smrti dlužníka či věřitele pouze v případě, že plnění bylo vázáno jen na jejich konkrétní osobu. Plnění samotné by muselo být provedeno dlužníkem či věřitelem osobně. Pokud by takovou pohledávku zajišťovalo zástavní právo, pak vzhledem k jeho akcesorickému charakteru, by automaticky v důsledku zániku zajišťované pohledávky z důvodu smrti dlužníka nebo věřitele došlo i k zániku samotného zástavního práva. Co se týká pohledávek, které nejsou závislé na osobním plnění konkrétního dlužníka či věřitele platí, že v případě smrti jednoho z těchto subjektů daná pohledávka nezaniká. Přechází na dědice a v návaznosti na ní trvá i k ní akcesorické zástavní právo. V rámci kterého však, jak bylo již dřívějším výkladem zmíněno, dochází ke změnám v rámci jeho subjektů.⁹⁷

---

⁹⁶ PELECH, J. *Zástavní právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 95 -103.

⁹⁷ HOLEYŠOVSKÝ, M. *Zástavní právo, ručení, bankovní záruka a ostatní zajišťovací prostředky v podnikatelské, bankovní a právní praxi*. 2.aktual. vyd. Praha: Newsletter Praha, sdružení vydavatelů odborné literatury, Ing. Jaromír Hink – Vydavatelství, 1995, s. 59.

Dříve naznačeným horkým tématem na poli právním je problematika významu zániku dlužníka (jak fyzické⁹⁸, ale i právnické osoby) pro existenci pohledávek, jakož i související problematika dopadu tohoto zániku dlužníka na zástavní právo tyto pohledávky zajišťující. Logicky se myslí především dopad zániku dlužníka na vztah k třetím osobám, zajišťujícím daný právní vztah. Konkrétně se zde jedná o otázku velmi úzce související s principem akcesority zástavního práva. Po dlouhou dobu se tímto tématem příliš nikdo nezabýval, avšak dle názoru Josefa Fialy publikovaném v roce 2003 v časopise Právní rozhledy tato problematika spojená s pasivním přístupem k jejímu řešení, jak právní praxí, tak soudy a doktrínou pomalu rostla na síle a stávala se do budoucna otázkou nutně řešenou. Stále více přibývalo případů, kdy právnické osoby v pozici obligačního dlužníka zanikly bez jakéhokoli právního nástupce, na kterého by jejich pohledávky přešly a mohly by být do budoucna uspokojeny, jak v rámci základního vztahu, popřípadě také v rámci zřízeného zajištění.⁹⁹

K jádru této problematiky se dostaneme skrze ustanovení § 579 odst. 1 ObčZ, který v zájmu právní jistoty stanoví obecnou právní zásadu, že smrtí dlužníka či věřitele nedochází k zániku závazku a práva a povinnosti z tohoto závazku přecházejí na právního nástupce dlužníka či věřitele. I přes to je samozřejmě nutné mít stále na paměti výjimku plynoucí z § 579 odst. 2 ObčZ, související s již uvedeným osobním charakterem plnění ze strany dlužníka či věřitele, kdy k zániku závazku dochází. Josef Fiala ve svém příspěvku uvažuje, že podobný princip zavedený §579 ObčZ musí platit i pro právnické osoby, tzn. i u nich dochází k přechodu závazku na právního nástupce. Problém v uplatnění tohoto principu však nastane v momentě, kdy se bude jednat, jak jsem již výše popsala, o právnickou osobu, která zanikne právě bez takového právního nástupce, na kterého by daný dluh přešel. K tomuto se autor staví tak, že přímo kategoricky odmítá další možné trvání subjektivních práv a povinností takto zaniklé právnické osoby. Ve svých závěrech přitom zdůrazňuje nemožnost

---

⁹⁸ IVIČIČ, M. *Ještě jednou k akcesoritě zástavního práva*. Bulletin advokacie, 2009, č. 5, s. 15. „Je zde možná situace, kdy zůstavitel, (jenž je hlavním dlužníkem) nezanechá žádný majetek, resp. zanechá majetek pouze nepatrné hodnoty, a soud řízení o dědictví podle ustanovení § 175 h odst. 1 nebo 2 občanského soudního řádu zastaví, aniž by rozhodl, kdo je dědicem. Otázka pak zní, je zde nějaký právní nástupce, nějaký subjekt, jenž bude primárně odpovídat za zanechané závazky?“

⁹⁹ FIALA, J. *Zánik zástavního práva jako důsledek zániku obligačního dlužníka*. Právní rozhledy, 2003, č. 6, s. 290.

existence dluhu bez jeho nositele, tj. dlužníka. Zanikne-li tedy dlužník v důsledku smrti fyzické osoby či zániku právnické osoby, (například výmazem z obchodního rejstříku), aniž by se uskutečnil přechod dluhu na právního nástupce zaniklé osoby, onen dluh musí automaticky zaniknout. Zánik dluhu přitom znamená současný zánik dané pohledávky ze strany věřitele, jelikož vztah dluh – pohledávka je vzájemně spolu korespondující a neoddělitelný. Autor v zájmu posílení své argumentace zároveň vyzdvihuje akcesorní charakter, který se váže k případnému zajištění takového závazku zástavním právem. Demonstruje ho na znění ustanovení § 170 odst. 1 písm. a) ObčZ, v jehož důsledku vyvozuje automatický zánik zřízeného zajištění. Současně své tvrzení doplňuje připomínkou neexistence příslušné zákonné výjimky z principu akcesority pro tento zajišťovací institut, která by připouštěla opačný závěr. Jako je tomu výslovně dáno například v úpravě obchodněprávního režimu ručení, či občanskoprávní smluvní pokuty. Zásadně vylučuje použití argumentu *per analogiam*, kdy by se hypoteticky dalo uvažovat o vztáhnutí některé z výjimek právě na institut zástavního práva.¹⁰⁰

V době vydání tohoto příspěvku Josefa Fialy nešlo dopředu, jak sám autor přiznal, předvídat vývoj soudní praxe. Do budoucna však navrhoval řešení v podobě stanovení nové výjimky z principu akcesority. Prostřednictvím výjimky *expressis verbis* vyjadřující trvání, k zajištěné pohledávce zřízeného zástavního práva, i po jejím zániku.¹⁰¹

Následující právní vývoj této problematiky je ve světle výše zmíněného příspěvku velmi zajímavým. K řešení celé problematiky přispěla v závěru sama soudní praxe Nejvyššího soudu České republiky. Ten v rámci svého rozhodování rozsudkem ze dne 9. 2. 2006, sp. zn. 21 Cdo 1198/2005 dovedil, oproti Josefu Fialovi zcela opačný názor, a sice že zástavní právo zřízené k zajištění

---

¹⁰⁰ Později tento názor podpořila judikatura Nejvyššího správního soudu ve svém rozsudku ze dne 30. 11. 2006, č.j. 1 Afs 73/2006-55, dostupný na www.nssoud.cz. „Existence ručitého závazku v situaci, kdy zajišťovaná pohledávka zanikla, je zásadně nemyslitelná; výjimky z tohoto pravidla musí stanovit zákon výslovně, a nelze je interpretací rozšiřovat pro jiné případy než pro ty, pro které byly určeny.“

¹⁰¹ FIALA, J. *Zánik zástavního práva jako důsledek zániku obligačního dlužníka*. Právní rozhledy, 2003, č. 6, s. 291-292.

závazkového vztahu nezaniká,¹⁰² jestliže dluh korespondující se zajišťovanou pohledávkou není sto být uspokojen z důvodu zániku právnické osoby bez právního nástupce.¹⁰³

Zajímavostí vzhledem k příspěvku Josefa Fialy je, že Nejvyšší soud České republiky ve svém rozsudku použil pro své závěry také argument akcesority. Přiznal, že si je vědom toho, že část právní teorie i praxe se při vzniku této situace přiklání k závěru, že dluh jako takový zaniká. Především z důvodu nemožnosti jeho existence bez nositele příslušné povinnosti z něj. Za přijetí tohoto postoje pak podle něj přirozeně zaniká i s tímto dluhem korespondující pohledávka a v návaznosti na zánik celého tohoto závazku i zástavní právo zřízené k jeho zajištění.¹⁰⁴

Oproti Josefu Fialovi však rozdílně pojal právě závislost zástavního práva jako práva akcesorického vzhledem k hlavnímu závazku. Zdůraznil, že se vztahuje na onu zajištěnou pohledávku, nikoli k osobě dlužníka a při uplatnění opačném názoru by podle něj došlo k potlačení až popření zajišťovací funkce zástavního práva, což je vzhledem k jeho právnímu účelu nemyslitelné. Nelze tak ze závěru o zániku pohledávky v důsledku zániku právnické osoby v roli dlužníka bez právního nástupce usuzovat, právě s ohledem na význam akcesority, že zajištění takové pohledávky jen tak bez dalšího zaniká. Smyslem zajištění je možnost včasné a řádně neuspokojeného věřitele uspokojit se ze zajištění, které poskytují třetí osoby. Nelze tedy jen z důvodu neexistence právního nástupce právnické osoby, která zanikla bez právního nástupce dovozovat zánik povinnosti náhradního dlužníka uspokojit, za zástavní smlouvou smluvených podmínek, osobu věřitele.¹⁰⁵

---

¹⁰² Obdobně ve vztahu k fyzickým osobám rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 2. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1640/2004, dostupný na www.nsoud.cz. a IVIČIČ, M. *Ještě jednou k akcesoritě zástavního práva*. Bulletin advokacie, 2009, č. 5, s. 15-16. „Pro trvání zástavního práva není tedy rozhodné, že dlužník zemřel a že tu není nikdo, kdo by za jeho dluhy odpovídal.

¹⁰³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 2. 2006, sp. zn. 21 Cdo 1198/2005, dostupný na www.nsoud.cz; (srov. k tomu shodně též rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 9. 2013, sp. zn. 21 Cdo 2107/2012, dostupný na www.nsoud.cz).

¹⁰⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 2. 2006, sp. zn. 21 Cdo 1198/2005, dostupný na www.nsoud.cz.

¹⁰⁵ Tamtéž.

V důsledku soudem daných argumentů tak dovolací soud dospěl k onomu do jisté míry rozporuplnému závěru, že zástavní právo právě na základě svého akcesorického charakteru nezaniká. Rozporuplné se může zdát dle mého názoru především to, že dle obecné teorie právě akcesorický charakter zástavního práva způsobuje jeho vázanost na hlavní závazek. Tento by měl v případě neexistence právního nástupce právnické osoby v roli dlužníka ze své podstaty zaniknout. Vystává zde tedy otázka, k jakému vztahu se po zániku zajišťovaného závazku může vedlejší vztah vázat.¹⁰⁶

Český právní řád nestanoví pro tento případ žádnou výjimku prolamující striktně akcesorický charakter zástavního práva, jako je tomu například u ručení. Jde zde tedy o argumentaci, jež může vést k jisté polemice s tímto závěrem Nejvyššího soudu České republiky. To ostatně dokazují i četné články ze strany tímto tématem zabývajících se právníků.¹⁰⁷

Dle mého názoru je zde sporná především skutečná podstata akcesority. Z poznatků dostupné právní teorie by v případě klasického uplatnění akcesorické povahy zástavního práva, dle mého, mělo dojít k následujícímu sledu událostí. V případě zániku právnické osoby bez právního nástupce by ze své podstaty měl v první řadě zaniknout hlavní závazek, a to z důvodu nemožnosti trvání takového závazkového vztahu bez jeho základních subjektů. Zbývá vyřešit, zda je možné, aby existovalo zástavní právo samostatně, bez existence hlavního závazkového vztahu. Pro tyto účely navrhuji posoudit pravou povahu zástavního práva a uvědomit si, který z nabízených znaků převažuje na síle a v dané situaci se náležitě uplatní. Nabízí se dva hlavní znaky. Za prvé je zde závislost zástavního práva, jakožto zajišťovacího prostředku na hlavním závazku, což by vedlo k závěru automatického zániku zástavního práva v důsledku zániku jím zajištěné pohledávky. Za druhé zde hraje roli věcně-právní povaha a zajišťovací funkce zástavního práva, které zase svádí k závěru, že zástavní právo by mělo být oproštěno od zániku určitého subjektu hlavního závazku a především nedovolit oslabení věřitelovy pozice.¹⁰⁸

---

¹⁰⁶ PELECH, J. *Zástavní právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 51-52.

¹⁰⁷ MAYER, J. *Akcesorita zástavního práva*. Bulletin advokacie, 2008, č. 12, s. 24-25. a IVIČIČ, M. *Ještě jednou k akcesoritě zástavního práva*. Bulletin advokacie, 2009, č. 5, s. 15-16.

¹⁰⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 2. 2006, sp. zn. 21 Cdo 1198/2005, dostupný na www.nsoud.cz.

Všechny tyto vlastnosti jsou velmi zásadní a také proto se i můj osobní názor, stejně tak, jako se tato problematika pře o jeden ze správných závěrů, rozpadá do dvou směrů. Nelze jednoznačně určit, co je a co není správně, oba dva závěry přináší svá negativa a pozitiva. V případě závěru, který dává za pravdu názoru, že by zástavní právo mělo v závislosti na osudu hlavního závazku stejně tak zaniknout, je v zájmu právní jistoty ctěn základní princip akcesority zástavního práva. Je zachována interpretace práva nevychylující se od zákonné úpravy a teorie s ní spojené. Jak již bylo výše zmíněno, ObčZ neupravuje pro institut zástavního práva příslušnou zákonnou výjimku (jako je tomu například u institutu ručení dle ObchZ), která by měla za účel povolit prolomení či určité popření principu akcesority.

Zásadním negativem této varianty je ale fakt, že tento závěr je určitým poškozením věřitele, který tak bez svého přičinění, v podstatě jen vinou nedokonalé právní úpravy přijde o možnost uspokojení se ze zástavního práva, které má sloužit k jeho preventivní ochraně před dlužníkovým případným neplněním.

Nejvyšší soud České republiky se ve svém závěru přiklonil k variantě druhé, a sice ochraně účelu zajištění jako takového. Vnesl tak jisté pochybnosti do správné interpretace zákonné úpravy, týkající se zajištění zástavním právem, když zákonnou výjimku zavedenou pro institut ručení přisoudil nově zástavnímu právu a rovněž tak i všem ostatním zajišťovacím prostředkům, jejichž plnění je poskytováno třetími osobami.

Úprava NOZ se této sporné judikatuře nijak nepřizpůsobila, zůstala u dosavadní zákonné úpravy, která žádnou konkrétní výjimku pro zástavní právo nestanoví. Je proto nutné předpokládat, že ona pro věřitele pragmatická, nicméně z pohledu právní teorie sporná judikatura bude aplikována i do budoucna.¹⁰⁹

2.1.2.1.4. Trvání zástavního práva po odstoupení od smlouvy

Otázka trvání zástavního práva i po odstoupení od smlouvy přináší hned dvě, pro klasické akcesorické pojetí zástavního práva specifické odlišnosti.

---

¹⁰⁹ TINTĚRA, T. *Závazky a jejich zajištění v novém občanském zákoníku*. Praha: Leges, 2013, s. 112.

Poprvé fakt, že zde zástavní právo vzniká pro pohledávku, která vznikne teprve do budoucna, a to až v momentě odstoupení od původní smlouvy. Jedná se tak o již zmíněnou odlišnost v klasickém časovém sledu, který je u principu akcesority mezi vztahy uplatňován. Za druhé zde zároveň dochází k jistému prolomení principu akcesority na základě následného trvání zajišťovacího vztahu i poté, co původní pohledávka zanikla. Obsahem tohoto vztahu je totiž zákonná transformace zajištění původní pohledávky v pohledávku novou, která se typicky projevuje svou sankční povahou. Tím na první pohled dochází k zániku původní pohledávky. Je tomu tak však jen zdánlivě. Ve skutečnosti dochází jen k již zmíněné transformaci, tedy přeměně původní pohledávky v pohledávku novou, sankční. Tato nová sankční pohledávka, pak slouží zástavnímu věřiteli k zajištění nároku vzniklého z odstoupení od smlouvy. Na závěr je třeba dodat, že stěžejní právní úprava, týkající se této otázky je vložena do rámce ustanovení § 155 odst. 5 a § 172 ObčZ.¹¹⁰

2.1.2.1.5. Problematika uspokojení se z naturální obligace – promlčení zástavního práva

ObčZ upravuje problematiku promlčení zástavního práva prostřednictvím dvou ustanovení. Prvním z nich je ustanovení § 100 odst. 2, které stanoví: *„Promlčují se všechna práva majetková s výjimkou práva vlastnického. Tím není dotčeno ustanovení § 105. Zástavní práva se nepromlčují dříve, než zajištěná pohledávka.“* Z tohoto ustanovení plyne závěr, že promlčení zástavního práva jako takového je možné. Druhé, pro tuto problematiku zásadní ustanovení nalezneme vyjádřené v ustanovení § 170 odst. 2 ObčZ. Toto zákonné ustanovení upravující promlčení zástavního práva je ustanovením zásadním. Stanoví, že *„Promlčením zajištěné pohledávky zástavní právo nezaniká.“* Z uvedeného lze dojít k závěru, že aby vůbec mohlo dojít k promlčení zástavního práva, musí nejdříve či současně s ním dojít i k promlčení tímto zástavním právem zajišťované pohledávky a zároveň také nároku na uspokojení se ze zřízeného zástavního práva. Tento závěr bude platit i v případě, kdy se vlastník předmětu zástavy

---

¹¹⁰ PELECH, J. *Zástavní právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 65.

nebude krýt s obligačním dlužníkem.¹¹¹ Blíže k tomu i judikatura Nejvyššího soudu České republiky.¹¹²

Problematická je v oblasti promlčení zástavního práva samotná promlčecí doba, konkrétně její počátek a celková délka. Jedná se o rozporuplné téma, ke kterému zaujímá různorodá stanoviska celá řada autorů. Jádrem problému spočívá v tom, že ObčZ neobsahuje žádné speciální ustanovení upravující počátek a délku promlčecí doby zástavního práva. Z toho Nejvyšší soud České republiky ve své rozhodovací činnosti¹¹³ dovodil, že se na tento zajišťovací institut bude vztahovat obecná tříletá promlčecí doba běžící ode dne, kdy mohlo být právo vykonáno poprvé. Promlčecí doba, která vychází z ustanovení § 101 ObčZ a aplikuje se na všechny speciálně neupravené případy. Dle Josefa Pelecha je tento názor nesprávný. Jako argument uvádí, vůči tomuto obecnému ustanovení § 101 ObčZ speciální charakter ustanovení § 170 odst. 2 ObčZ, které tímto vylučuje použití právě obecné tříleté promlčecí lhůty. Problémem, který tímto zůstává nevyřešen, je však skutečná promlčecí doba pro institut zástavního práva. ObčZ. pouze demonstruje princip akcesority zástavního práva, když stanoví, že se zástavní právo nepromlčuje dříve než zajišťovaná pohledávka. Konkrétní použitelnou úpravu však výslovně nestanoví. Také fakt, že ze zástavního práva jako prostředku sloužícího k zajištění pohledávky, sama o sobě žádná povinnost neplyne, nasvědčuje nepoužitelnosti oné obecné úpravy promlčení prostřednictvím ustanovení § 101 ObčZ. Podle Josefa Pelecha je tak mnohem přirozenější aplikovat ustanovení § 853 ObčZ (*analogie legis*) ve spojení s ustanovením § 109 ObčZ, které stanoví desetiletou promlčecí lhůtu. Takto koncipované pojetí by lépe korespondovalo už jen se samotným systematickým řazením zástavního práva do oblasti práv k věcem cizím. K zástavnímu právu by se tak vztáhlo ustanovení použité pro promlčení věcných břemen, která jsou

---

¹¹¹ PELECH, J. *Zástavní právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 110-111.

¹¹² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 2. 2008, sp. zn. 21 Cdo 888/2007, dostupný na www.nsoud.cz: „Zástavní právo ve smyslu ustanovení § 100 odst. 2, věty třetí, obč. z. se nepromlčuje dříve než zajištěná pohledávka nejen tehdy, dal-li dlužník zajištěné pohledávky do zástavy svůj majetek, ale i v případě, že zástavní dlužník není dlužníkem zajištěné pohledávky.“

¹¹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 1. 2008, sp. zn. 21 Cdo 687/2007, dostupný na www.nsoud.cz.

zástavnímu právu obsahově i účelem nejbližší. Podle autora je ke škodě, že současná právní praxe takovou koncepci nepřejala, neboť svým výkladem potlačuje zásadní uhrazovací funkci zástavního práva do pozadí. Navíc narušováním akcesorické povahy zástavního práva věřiteli zhoršuje možnost uspokojení se ze zřízeného zástavního práva.¹¹⁴

Ještě konkrétněji, se Josef Pelech této problematice věnuje ve svém příspěvku v právním periodiku „Právní rozhledy“.¹¹⁵ Zde rozporuje judikaturu Nejvyššího soudu České republiky¹¹⁶, která dovozuje nemožnost uspokojení se ze strany věřitele skrze zástavní právo, zajišťující již promlčenou pohledávku, dobrovolným uspokojením jeho nároku zástavním věřitelem, prostřednictvím dobrovolného dražebního zpeněžení zástavy.¹¹⁷

Problematika se znovu dotýká akcesority zástavního práva. Je zde řešena otázka, v jaké podobě se ocitá zástavní právo zajišťující danou pohledávku v případě, že ta byla již promlčena a přeměnila se v tzv. naturální obligaci. Nabízející se otázkou tak je, zda v návaznosti na princip akcesority může zástavní právo existovat dál, na základě toho, že hlavní pohledávka ve skutečnosti nezanikla a trvá ve formě naturální obligace.¹¹⁸

Dle zákonné úpravy, promlčením zajištěné pohledávky zástavní právo nezaniká. Je nutné si však uvědomit, že i na něj se vztahuje institut promlčení.¹¹⁹ Je otázkou, zda je možné, aby i zástavní právo bylo po svém promlčení transformováno v naturální obligaci a mohlo tak případně dojít k dobrovolnému plnění ze strany zástavního dlužníka. Výše zmíněná problematika, týkající se

---

¹¹⁴ PELECH, J. *Zástavní právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 111-112.

¹¹⁵ PELECH, J. *Uspokojení ze zástavního práva zajišťujícího promlčený dluh z pohledu principu akcesority*. Právní rozhledy, 2011, č. 18, s. 664-665. a PELECH, J. *Pár poznámek k promlčení zástavního práva a jím zajištěné pohledávky z pohledu de lege lata a de lege ferenda*. Právní rozhledy, 2010, č. 8, s. 295-297.

¹¹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 1. 2008, sp. zn. 21 Cdo 687/2007, rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 2. 2008, sp. zn. 21 Cdo 888/2007 a rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. 2. 2007, sp. zn. 21 Cdo 681, 682/2007, všechny tyto dostupné na www.nsoud.cz.

¹¹⁷ PELECH, J. *Uspokojení ze zástavního práva zajišťujícího promlčený dluh z pohledu principu akcesority*. Právní rozhledy, 2011, č. 18, s. 664.

¹¹⁸ Tamtéž.

¹¹⁹ ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné 1*. díl 1-2. Obecná část - Věcná práva. 5. jubil. aktual. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s. 2009, s. 407-408.

nejasnosti pravé promlčecí lhůty pro zástavní právo celou situaci příliš neulehčuje. Nejasnost ohledně přesného okamžiku promlčení zástavního práva v návaznosti na promlčení zajišťované pohledávky, klade otázku, zda vůbec může dojít k situaci, kdy zajištěná pohledávka byla promlčena a k ní zřízené zástavní právo stále trvá. Blíže k možnému řešení uvedený příspěvek Josefa Pelecha.¹²⁰

NOZ ve výsledku do těchto rozbouřených vod vnesl zasloužený klid. Sám Josef Pelech zároveň již ve svém příspěvku¹²¹ uvádí rozhodné a přínosné změny obsažené v NOZ, oproti režimu, který zavedl ObčZ. NOZ výslovně stanoví, že „zástavní právo se nepromlčí dříve než jím zajištěný dluh a že současně promlčení dluhu nebrání věřiteli v uspokojení ze zástavy“. Závěrem pak shrnuje, že prostřednictvím NOZ se stvrdí již dříve akceptované prolomení principu akcesority a dojde tím tak k odstranění interpretačních potíží založených úpravou ObčZ. Zároveň uhrazovací funkce zástavního práva bude dána do popředí před funkcí zajišťovací, což jen posílí a zdůrazní hlavní smysl institutu zástavního práva.¹²²

2.1.3. Podzástavní právo z pohledu akcesority

Dalším občanskoprávním zajišťovacím prostředkem věcně-právní povahy je podzástavní právo. Jak vyplývá i ze samotné zákonné úpravy je podzástavní právo jen specifickým druhem práva zástavního. Jeho úprava je zakotvena v ustanoveních § 173 a § 174 ObčZ. První z nich se v rámci prvního odstavce zabývá vznikem podzástavního práva jako takového, stanoví, že „Podzástavní právo vznikne zastavením pohledávky zajištěné zástavním právem, jestliže zástavou je věc.“ Druhý odstavec pak upřesňuje jisté modalities vzniku podzástavního práva. Nás však bude zejména kvůli analýze principu akcesority u podzástavního práva zajímat především ustanovení §174 upravující podzástavní právo. To v rámci svého třetího odstavce stanoví přiměřenou aplikaci úpravy

---

¹²⁰ PELECH, J. *Uspokojení ze zástavního práva zajišťujícího promlčený dluh z pohledu principu akcesority*. Právní rozhledy, 2011, č. 18, s. 665.

¹²¹ PELECH, J. *Uspokojení ze zástavního práva zajišťujícího promlčený dluh z pohledu principu akcesority*. Právní rozhledy, 2011, č. 18, s. 664-665.

¹²² Tamtéž.

zástavního práva na právo podzástavní.¹²³ To znamená, že v případě neexistence jistých speciálních požadavků v rámci výslovné úpravy podzástavního práva, nakládá se s podzástavním právem jako s právem zástavním.¹²⁴ Co do vymezení funkcí podzástavního práva, vzhledem k podřazenosti tohoto práva k právu zástavnímu, bude zde opět do popředí vystupovat zejména funkce zajišťovací a uhrazovací.¹²⁵

Hodnocení podzástavního práva z hlediska principu akcesority se tak bude odvíjet od jeho obsahové i účelové podobnosti s právem zástavním. Princip akcesority tak zde bude plně funkční ve svém klasickém pojetí.

2.1.4. Zadržovací právo z pohledu akcesority

Zadržovací právo je v pořadí třetím a posledním občanskoprávním zajišťovacím prostředkem věcně-právní povahy. Jedná se o právní institut označovaný též jako právo retenční. Jeho zákonná úprava v rámci občanskoprávního režimu je řazena v rámci ustanovení § 175-180 ObčZ. Znamená právo věřitele (zadržovatel) usilujícího o zajištění své splatné pohledávky zadržet věc (pouze movitou), patřící do vlastnictví osoby, vůči které by jinak měl povinnost tuto věc vydat.¹²⁶ Slouží tedy primárně k zajištění již splatné pohledávky, jeho uhrazovací funkce je mnohdy rozporuplná. Primárně literatura uvádí, že zadržovací právo splňuje spíše jen funkci zajišťovací a uhrazovací nikoli.¹²⁷ Ve skutečnosti je tomu však jinak. Zadržovací právo sice primárně nese funkci zajišťovací, avšak i funkce uhrazovací u něj je přítomnou,

---

¹²³ HOLUB, M. a kol. *Občanský zákoník. Poznámkové vydání s literaturou a judikaturou*. Praha: Linde Praha a. s. 2006, s. 304.

¹²⁴ HOLEYŠOVSKÝ, M. *Zástavní právo, ručení, bankovní záruka a ostatní zajišťovací prostředky v podnikatelské, bankovní a právní praxi*. 2.aktual. vyd. Praha: Newsletter Praha, sdružení vydavatelů odborné literatury, Ing. Jaromír Hink – Vydavatelství, 1995, s. 74.

¹²⁵ FIALA, J.; KINDL, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. I. díl § 1-487. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s. 2009, s. 622.

¹²⁶ HOLEYŠOVSKÝ, M. *Zástavní právo, ručení, bankovní záruka a ostatní zajišťovací prostředky v podnikatelské, bankovní a právní praxi*. 2.aktual. vyd. Praha: Newsletter Praha, sdružení vydavatelů odborné literatury, Ing. Jaromír Hink – Vydavatelství, 1995, s. 75.

¹²⁷ KRÁLÍK, M.; MIKEŠ, J. In ŠVESTKA, J.; SPÁČIL, J.; ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1-459. Komentář*. 2.vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1172.

ne však v přímé formě. Z předmětu zadržovacího práva může věřitel svou pohledávku následně i uspokojit. Je pro to ale nutné, aby došlo k návrhu na zpeněžení, zadržovacím právem zadržené věci v rámci výkonu soudního rozhodnutí. V rámci takového soudního řízení má pak věřitel na základě jím použitého zadržovacího práva přednostní právo na uspokojení se, ze zpeněžením vzniklého výtěžku. Toto přednostní právo pak tento věřitel požívá i před věřitelem zástavním.¹²⁸

Princip akcesority u tohoto právního institutu se projevuje v klasické formě, tak jako u ostatních zajišťovacích prostředků. Lze ho vnímat už jak při vzniku zadržovacího práva, tak v rámci jeho existence, potažmo v momentě jeho zániku. Oblast zániku zadržovacího práva je jasným příkladem uplatnění se akcesorického principu zajišťovacích prostředků. Obecně tak zadržovací právo zanikne v důsledku své akcesority nejčastěji zánikem zajištěné pohledávky, například splněním. Je však možné, že zanikne i v důsledku zániku samotné zadržované věci či vydáním takové věci dlužníku. Jeho zánik lze také způsobit prostřednictvím poskytnutí jiné dostatečné jistoty, to lze ovšem jen se souhlasem věřitele.¹²⁹

2.2. Ostatní občanskoprávní zajišťovací prostředky

V předešlé části diplomové práce byly popsány typické věcně-právní zajišťovací prostředky. V následujícím textu se práce zaměří na identifikaci a rozbor zbylých občanskoprávních zajišťovacích institutů. Tyto všechny jsou systematicky řazeny v části osmé, hlavě první, oddíle pátém ObčZ, nazvaném zajištění závazků. Konkrétně se jedná o instituty smluvní pokuty, ručení, dohody o srážkách ze mzdy a jiných příjmů, zajištění závazků převodem práva, zajištění postoupením pohledávky a uznání dluhu. V rámci zmíněného pátého oddílu je navíc řazen institut jistoty, ten však nelze považovat za samostatný zajišťovací prostředek, jak vysvětlí další pasáže této práce. Druhým v předešlém výčtu

---

¹²⁸ PLECITÝ, V.; VRABEC, J. a SALAČ, J. *Základy občanského práva*. 5. uprav. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o. 2010, s. 146.

¹²⁹ Tamtéž.

neuvedeným prostředkem je institut zástavní smlouvy, kterému se práce již věnovala v rámci části týkající se věcně-právního zajištění dle ObčZ. Systematické řazení následující části textu bude odrazem zákonné úpravy zajišťovacích prostředků v rámci ObčZ.

2.2.1. Smluvní pokuta z pohledu akcesority

Smluvní pokuta, někdy také nazývaná jako konvenční pokuta je v dnešní době jedním z nejvýznamnějších, odrazem toho pak i nejpoužívanějších občanskoprávních zajišťovacích prostředků. Její zákonná úprava je obsažena v rámci ustanovení § 544 –545 ObčZ. Dále je speciálně upravena i v rámci ObchZ. Její obsahové jádro spočívá v povinnosti dlužníka, v případě nikoli řádného a včasného splnění jeho povinnosti plynoucí z hlavního závazkového vztahu mezi ním a věřitelem zaplatit smluvně určenou částku či vykonat jiné smluvené plnění, bez toho, aby se tím zprostil své, z primárního závazkového vztahu plynoucí povinnosti.¹³⁰

Funkce smluvní pokuty se často podle jednotlivých autorů liší, avšak zpravidla se má za to, že plní funkce tři. Jde o funkci preventivní, reparační a sankční.¹³¹ Všechny tyto vyjmenované funkce smluvní pokuty postupně naplňují její smysl – ochranu před případnou majetkovou újmou věřitele.¹³²

Pohled na uplatnění se principu akcesority u institutu smluvní pokuty je tradičně pojímán, tak že zajišťovací právní vztah ze smluvní pokuty je klasicky existenčně závislý na existenci hlavního závazkového vztahu. Obecně je tento přístup k akcesoritě smluvní pokuty předkládán většinou právních autorit.¹³³ Konkrétně Karel Eliáš ve vztahu k akcesorické povaze závazku plynoucího ze smluvní pokuty uvádí, že se jedná o „*ujednaný akcesorický závazek,*

---

¹³⁰ DVOŘÁK, J.; MALÝ, K. a kol. *200 let Všeobecného občanského zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s. 2011, s. 593.

¹³¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 9. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3667/2010, dostupný na www.nsoud.cz.

¹³² SLOVÁČEK, J.; PROVAZNÍK, J. *K některým otázkám promlčení smluvní pokuty a úroku z prodlení podle staré a nové úpravy*. Právní rozhledy, 2013, č. 20. s. 687.

¹³³ PATĚK, D. *Osud smluvní pokuty při cesi zajištěné pohledávky (aneb k akcesoritě smluvní pokuty)*. Právní rozhledy, 2008, č. 8. s. 296.

předpokládající existenci hlavní obligace a sledující její osudy".¹³⁴ Tyto závěry potvrzuje i samotná judikatura Nejvyššího soudu České republiky, když ve svém rozsudku vynáší závěr o tom, že důkazem akcesorické povahy smluvní pokuty je, jak její samotný vznik, který by byl bez existence hlavního zajišťovaného vztahu nemožný, tak i její další existence.¹³⁵ Vesměs má tak odborná literatura s významnou oporou v podobě judikatury za to, že institut smluvní pokuty je charakteristický právě svou závislostí, akcesorickou povahou na existenci hlavního zajišťovaného závazku a odvozuje z tohoto závěru absolutní nemožnost existence tohoto akcesorického závazku bez závazku hlavního.¹³⁶

Tento přístup k akcesoritě projevující se v rámci institutu smluvní pokuty byl v posledních letech mnohými odborníky rozporován. Při bližším zkoumání dané problematiky lze totiž podle některých dospět k zásadně odlišným závěrům ohledně této vlastnosti smluvní pokuty.

Praktickým problémem, který byl jedním z vodítek k nově pojaté koncepci akcesority smluvní pokuty, byl rozpor v oblasti interpretace nezávislosti nároku ze smluvní pokuty jako majetkového nároku zcela samostatného a neodvislého od hlavního smluvního závazku. Ve světle tohoto závěru pak někteří v rámci soudních sporů prosazovali i samostatnou vymahatelnost tohoto nároku ze smluvní pokuty. Tyto rozepře vznikaly při právních sporech týkajících se postoupení pohledávky, zajištěné smluvní pokutou. Zásadní odpovědi Nejvyššího soudu České republiky na tyto spory byl závěr následující.¹³⁷

„S postoupenou pohledávkou přechází i její příslušenství a všechna práva s ní spojená, zejména práva na zajištění. (...) Pohledávka, která je zajištěna smluvní pokutou, přechází na postupníka včetně práva na smluvní pokutu bez ohledu na to, zda toto právo spojené s pohledávkou bylo v době postoupení

---

¹³⁴ ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář*. 2. svazek. § 488-880. Praha: Linde Praha a. s., 2008, s. 1567.

¹³⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 7. 2010, sp. zn. 33 Cdo 498/2009, dostupný na www.nsoud.cz. a dále také rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 11. 2009, sp. zn. 21 Cdo 4901/2007, dostupný na www.nsoud.cz.

¹³⁶ ATANASOVSKÁ, P. *Několik poznámek k akcesoritě smluvní pokuty*. [online]. eLaw, 24. 10. 2013, [cit. 13. 12. 2013]. Dostupné na <http://www.elaw.cz/clanek/nekolik-poznamek-k-akcesorite-smluvni-pokuty>.

¹³⁷ Tamtéž.

pohledávky již splatné, či dosud nesplatné, popřípadě se jednalo teprve o budoucí nárok. Není přitom rozhodné, zda právo spojené s postupovanou pohledávkou je či není samostatně uplatnitelné. Zajištění pohledávky trvá i nadále a svědčí postupníkovi.“¹³⁸

Nejvyšší soud České republiky prostřednictvím tohoto judikátu jasně uzavřel, že před splatností smluvní pokuty nepřipadá v úvahu rozdělení osoby, která je subjektem hlavního závazku obsahující povinnost a osoby, která je oprávněna požadovat zaplacení smluvní pokuty.¹³⁹

S touto interpretací zmíněné problematiky Nejvyšším soudem České republiky a vůbec s celou uplatňovanou koncepcí principu akcesority smluvní pokuty nesouhlasí Daniel Patěk, když zastává názor, že je nutné striktně rozlišovat mezi „*ujednáním o smlouvě*“ a „*právem na zaplacení smluvní pokuty*“. Dle jeho názoru je možné za jediné ujednání, které se vyznačuje svou akcesorickou povahou považovat pouze právě ono „*ujednání o smlouvě*“ a to z toho důvodu, že toto ujednání jediné, zajišťuje pro dlužníka pro případ nesplnění jeho povinnosti určitý sekundární postih v podobě smluvní pokuty. Jedině v tomto případě je tak právní osud ujednání závislý na osudu hlavní zajišťované povinnosti. Proto i v momentě postoupení takové hlavní pohledávky, přechází s ní ze zákona i pohledávka tuto zajišťující. V případě zajištění smluvní pokutou, tak přechází s hlavní pohledávkou i práva věřitele plynoucí z ujednání o smluvní pokutě. Závěrem lze tak shrnout, že pak právě jen toto ujednání o smluvní pokutě je skutečně právem akcesorickým k hlavnímu závazkovému vztahu. Až v důsledku porušení povinnosti plynoucí hlavního závazkového vztahu ze strany dlužníka vzniká věřiteli na základě předešlého ujednání o smluvní pokutě ono „*právo věřitele na zaplacení smluvní pokuty*“. Toto právo vzniká právě v momentě vzniku porušení hlavní povinnosti ze strany dlužníka, z do té doby pouze potenciálního práva se stává právo samostatné, na hlavní pohledávce nezávislé

---

¹³⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 8. 2006, sp. zn. 32 Odo 475/2005, dostupný na www.nsoud.cz.

¹³⁹ TINTĚRA, T. *Smluvní pokuta*. Olomouc, 2013. Disertační práce, Univerzita Palackého v Olomouci, Fakulta právnická, Vedoucí práce Jan HURDÍK. s. 170.

a v důsledku toho i právo samostatně vymahatelné jako jedinečný právní nárok. Tímto momentem ztrácí i svůj akcesorický charakter.¹⁴⁰

Takto pojatý přístup k akcesoritě smluvní pokuty zastává i Tomáš Tintěra. Zcela akcesorické pojetí smluvní pokuty je podle něj nemyslitelné. Dle jeho názoru je namísto uvádění jednotlivých výjimek z akcesority smluvní pokuty rozumnější komplexně změnit náhled na tuto celkovou problematiku. Smluvní pokutě přiznává jisté prvky akcesority, nicméně považuje za mnohem rozumnější přijmout konstrukci, kdy akcesorická povaha smluvní povahy je bez diskuse přítomná pouze v době od účinnosti ujednání o smluvní pokutě až po moment, kdy nastává porušení hlavní povinnosti ze strany dlužníka. Tehdy se vytrácí z důvodu vzniku práva na zaplacení pokuty ze strany věřitele, díky kterému se zcela osamostatňuje a jak již bylo dříve uvedeno, stává se samostatně uplatnitelným nárokem. Zánik hlavního závazkového vztahu již po vzniku práva na zaplacení smluvní pokuty nijak právní osud samotné smluvní pokuty již neovlivňuje. Odpadají tak v důsledku tohoto i veškeré spory o výjimky prolamující princip akcesority v případě odstoupení od smlouvy a jim podobné otázky.¹⁴¹

Závěrem lze pouze poznamenat, že je nutné vyčkat, jak se k uvedené rozdílnosti pojetí principu akcesority postaví rozhodovací praxe soudů ve spojení s nově zavedenou úpravou dle NOZ. Osobně se mi však tato teorie jeví jako bližší a argumentačně silná.

2.2.2. Ručení z pohledu akcesority

Občanskoprávní úprava tohoto institutu je zakotvena v rámci ustanovení § 546-550 ObčZ, zcela samostatnou úpravu ručení pak obsahuje i ObchZ, tato práce se však bude soustředit jen na akcesoritu dle úpravy ObčZ. Ručení je typickou zárukou osobního charakteru. Případné uspokojení věřitele z ručitelského závazku tak není závislé na určité věci, ale vztahuje se k celému majetku ručitele.¹⁴²

---

¹⁴⁰ PATĚK, D. *Osud smluvní pokuty při cesi zajištěné pohledávky (aneb k akcesoritě smluvní pokuty)*. Právní rozhledy, 2008, č. 8. s. 295.

¹⁴¹ TINTĚRA, T. *Smluvní pokuta v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2012, s. 85-86.

¹⁴² GIESE, E.; DUŠEK, P.; PAYNE - KOUBOVÁ, J.; DIETSCHOVÁ, L. *Zajištění závazků v České republice*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 213.

Obecně lze tento institut, někdy označovaný též jako rukojemství shrnout jako „*právní vztah mezi věřitelem a ručitelem, jehož obsahem je závazek ručitele (tj. osoby vždy odlišné od dlužníka) uspokojit pohledávku věřitele, jestliže ji neuspokojí sám dlužník.*“¹⁴³

Právě dělení dle rozdílných právních režimů ručení odráží i zcela jiné pojetí akcesority u každého z nich. V rámci ObchZ je výslovně stanovena výjimka prolamující tento princip,¹⁴⁴ který demonstruje závislost osudu vedlejšího zajišťovacího vztahu na vztahu zajišťovaném. Naopak režim dle ObčZ žádnou takovou výjimku výslovně nepřiznává a stanoví, že nutným předpokladem pro vznik zajištění v podobě občanskoprávního ručitelského závazku je existence platně sjednaného hlavního závazku. Občanskoprávní pojetí ručení, je tak ve výsledku zásadně akcesorické. Z tohoto jeho charakteru zároveň vychází i závislost ručení na celkovém rozsahu zajišťovaného vztahu. Větší rozsah či tíživější podmínky zajištění, než ty které jsou vázané k osobě dlužníka, jsou považovány za nepřipustné ujednání. Naopak ručení smluvenému v menším rozsahu či za lepších podmínek, nestojí v cestě vůbec nic. Také způsob zániku je nerozlučně vázán na zánik závazku hlavního, děje se tak obecnými způsoby zániku závazků. Osud vedlejšího zajišťovacího vztahu, tak sleduje osud vztahu hlavního. V některých případech dochází jen k přechodu ručení spolu se závazkem hlavním jako například v případě smrti dlužníka. V případě privativní novace však svým způsobem princip akcesority ručení potlačen je. V důsledku toho pak tento zajišťovací vztah za specifických podmínek přetrvává i po zániku původního hlavního závazku. Do jisté míry je tu ale stále patrná ona závislost ručitelského závazku na určitém závazku hlavním, který zde byl pouze nahrazen novým.¹⁴⁵ V případě smrti samotného ručitele, však ručení zaniká za podmínky, že během jeho života nevznikla povinnost k plnění zajištěného závazku místo dlužníka.¹⁴⁶

---

¹⁴³ ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné 2.* díl 3. Obecná část - Závazkové právo. 5. jubil. aktual. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s. 2009, s. 122.

¹⁴⁴ Konkrétně § 311 odst. 2 ObchZ.

¹⁴⁵ ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář.* 2. svazek. § 488-880. Praha: Linde Praha a. s., 2008, s. 1577.

¹⁴⁶ GIESE, E.; DUŠEK, P.; PAYNE - KOUBOVÁ, J.; DIETSCHOVÁ, L. *Zajištění závazků v České republice.* 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 221.

Jelikož režim dle ObčZ žádnou, obchodněprávnímu režimu podobnou výjimku výslovně nepřiznává, dochází občas při řešení problematičtých právních otázek vázaných k akcesorickému charakteru zajištění k rozšiřování těchto výjimek prostřednictvím interpretace soudů. Výsledky takové interpretace, pak mohou být častým předmětem sporů mezi odborníky, ale samozřejmě i sporů na poli soudním. Připomeňme zde již dříve v textu popsanou, související problematiku interpretace možnosti zániku zástavního práva v závislosti na zániku právnické osoby bez právního nástupce. Která se stala jednou z bohatě diskutovaných otázek, týkajících se správnosti závěrů soudní praxe.¹⁴⁷ Co se týká problematiky promlčení, má teorie i soudní praxe¹⁴⁸ za to, že se každý ze závazků promlčuje samostatně.¹⁴⁹

2.2.3. Dohoda o srážkách ze mzdy a jiných příjmů z pohledu akcesority

Tento zajišťovací instrument je upraven v rámci ObčZ jedním jediným ustanovením § 551. Jedná se o zajišťovací prostředek, k jehož použití je zapotřebí aplikace dalších speciálních předpisů.¹⁵⁰ Jde totiž o institut umožňující vznik dohody mezi věřitelem a dlužníkem o tom, že tato hlavní pohledávka bude plněna jednotlivými srážkami ze mzdy či jiných dlužníkových příjmů. Tyto srážky bude přitom provádět právě plátce jeho mzdy a následně je přímo poukazovat věřiteli dané pohledávky.¹⁵¹ Tento institut plní najednou hned dvě funkce, první z nich je

---

¹⁴⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 2. 2006, sp. zn. 21 Cdo 1198/2005, dostupný na www.nsoud.cz.

¹⁴⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 10. 2000, sp. zn. 30 Cdo 2507/99, dostupný na www.nsoud.cz.

¹⁴⁹ GIESE, E.; DUŠEK, P.; PAYNE - KOUBOVÁ, J.; DIETSCHOVÁ, L. *Zajištění závazků v České republice*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 222. a ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné 2. díl 3. Obecná část - Závazkové právo*. 5. jubil. aktual. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s. 2009, s. 125. a PLECITÝ, V.; VRABEC, J. a SALAČ, J. *Základy občanského práva*. 5. uprav. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o. 2010, s. 151.

¹⁵⁰ Například zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 264/2006 Sb., zákon o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵¹ FIALA, J. a kol. *Meritum Občanské právo*. 2. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 170.

funkce zajišťovací, v druhém případě jde o funkci postupného uspokojení věřitele.¹⁵²

Je třeba doplnit, že tento institut byl postupem času omezen jen na uspokojení pohledávky výživného či jiné zákonem stanovené pohledávky. Tento zajišťovací prostředek lze označit za prostředek akcesorické povahy, neboť předpokladem jeho vzniku je ve světle tohoto principu, existence platně vzniklého hlavního závazku s povahou peněžitého plnění. Jeho zánik opět podléhá osudu hlavního závazku. Nezaniká však změnou v osobě plátce.¹⁵³

2.2.4. Zajištění závazků převodem práva z pohledu akcesority

Dalším typem občanskoprávního zajišťovacího prostředku je zajištění převodem práva. Jedná se o způsob zajištění, kdy je ze strany dlužníka za účelem zajištění jeho závazku postoupeno právo, které má sám proti jinému. Předmětem takového zajištění může tedy být pouze existující převoditelné majetkové právo samotného dlužníka. Právo je postoupeno ve prospěch věřitele s rozvazovací podmínkou, pokud bude závazek ze strany dlužníka splněn. V případě řádného a včasného plnění ze strany dlužníka, jde tak o pouze podmíněný převod práva, které má v případě splnění povinnosti ze strany dlužníka věřitel povinnost převést zpět na dlužníka. V opačném případě se věřitel může hojit právě z hodnoty takto převedeného práva. Opět je pro vznik takového zajišťovacího vztahu nutná existence platného hlavního závazku. To svědčí o akcesorické povaze i tohoto zajišťovacího instrumentu. Stejně tak toto zajištění sdílí osud hlavního vztahu i v oblasti svého zániku.¹⁵⁴

---

¹⁵² ŠKÁROVÁ, M. In ŠVESTKA, J.; SPÁČIL, J.; ŠKÁROVÁ, M.; HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník II. § 460-880. Komentář*. 2.vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1622.

¹⁵³ PLECITÝ, V.; VRABEC, J. a SALAČ, J. *Základy občanského práva*. 5. uprav. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o. 2010, s. 151-152.

¹⁵⁴ ŠKÁROVÁ, M. In ŠVESTKA, J.; SPÁČIL, J.; ŠKÁROVÁ, M.; HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník II. § 460-880. Komentář*. 2.vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1621. a PLECITÝ, V.; VRABEC, J. a SALAČ, J. *Základy občanského práva*. 5. uprav. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o. 2010, s. 1629. a NOVOTNÝ, T. *K zajištění závazku převodem práva*. [online]. eLaw, 28. 11. 2011, [cit. 15. 3. 2014]. Dostupné na <http://www.elaw.cz/clanek/k-zajisteni-zavazku-prevodem-prava>.

2.2.5. Zajištění postoupením pohledávky z pohledu akcesority

Tento na první pohled prostředek zajištění převodem práva velmi podobný institut je upraven v rámci ustanovení § 554 ObčZ. Subsidiárně se k němu užívá i úpravy zakomponované v části osmé, hlavě první, oddílu čtvrtého ObčZ, kde je upraveno obecné postoupení pohledávky jako takové.¹⁵⁵

Jde o prostředek zajištění, při kterém je osoba poskytující takové zajištění, sama věřitelem postupované pohledávky. Jejím postoupením dochází ke změně v osobě věřitele, kdy do této pozice po postoupení nastupuje na místo původního věřitele, věřitel pohledávky hlavní, zajišťované.¹⁵⁶

Ze znění uvedeného § 554 plyne hlavní rozdíl oproti zajištění převodem práva. V případě využití institutu postoupení pohledávky lze jeho prostřednictvím postoupit pohledávku dlužníka, ale i třetí osoby. Podstatný rozdíl lze spatřovat také ve skutečnosti, že u postoupení pohledávky nedochází z hlediska subjektu práva k podmíněné změně. Pohledávky jsou postoupeny s výhradou zpětného vrácení v okamžiku, kdy takové zajištění ztrácí smysl, hlavní pohledávka je splněna.¹⁵⁷

V případě nesplnění hlavní povinnosti ze strany dlužníka, však tento zajišťovací prostředek mění svou zajišťovací funkci a poskytuje věřiteli možnost uspokojení se, jinými slovy uplatňuje se jeho funkce uhrazovací. Tento zajišťovací prostředek, je typicky jedním z institutu, u nichž je zachován jejich klasický akcesorický charakter zajišťovacích prostředků.

---

¹⁵⁵ ŠKÁROVÁ, M. In ŠVESTKA, J.; SPÁČIL, J.; ŠKÁROVÁ, M.; HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník II. § 460-880. Komentář*. 2.vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1621. a PLECITÝ, V.; VRABEC, J. a SALAČ, J. *Základy občanského práva*. 5. uprav. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o. 2010, s. 152-153.

¹⁵⁶ HOLEYŠOVSKÝ, M. *Zástavní právo, ručení, bankovní záruka a ostatní zajišťovací prostředky v podnikatelské, bankovní a právní praxi*. 2.aktual. vyd. Praha: Newsletter Praha, sdružení vydavatelů odborné literatury, Ing. Jaromír Hink – Vydavatelství, 1995, s. 110.

¹⁵⁷ PLECITÝ, V.; VRABEC, J. a SALAČ, J. *Základy občanského práva*. 5. uprav. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o. 2010, s. 152-153.

2.2.6. Jistota jako obecný prostředek zajištění z pohledu akcesority

Institut jistoty na první pohled již kvůli svému systematickému řazení v rámci zajišťovacích prostředků v ObčZ působí jako další druh z řady existujících občanskoprávních zajišťovacích prostředků. Jistota upravená v rámci ustanovení § 555-557 ObčZ, však slouží spíše jako demonstrativní výčet k tomu, jak, obecně smluvený závazek poskytnout jistotu, splnit pro případ, že si strany předem nedohodly žádný ze specifických zajišťovacích prostředků, tedy přesný způsob poskytnutí smluveného zajištění.¹⁵⁸

Z pohledu některých autorů se tak vůbec nejedná o žádný specifický, samostatný zajišťovací instrument. Jistota je tak spíše pojímána jen jako užití některého z nabízených zajišťovacích prostředků, který bude pro vybraný závazkový vztah prostředkem nejvhodněji plnícím své funkce. Plyne-li tedy z daného závazkového zajišťovacího vztahu povinnost „dát jistotu“, lze si vybrat z celé řady k tomu sloužících zajišťovacích prostředků, ať již půjde o ručení, zástavní právo, kterým je z důvodu jejich univerzálnosti často dávána přednost, nebo o jiné druhy zajišťovacích institutů.¹⁵⁹

Jistota je tak považována za jakýsi obecný pojem pro oblast zajišťovacích prostředků. Ani soudní praxe jí nevěnuje přílišnou pozornost a zabývá se jí spíše jen ve spojitosti už s konkrétními zárukami, u té příležitosti tak například stanovila obecný závěr, o tom že „*Jistota je dostatečná tehdy, jestliže odpovídá zajištěné pohledávce.*“¹⁶⁰ Za nutné považuji zmínit jediné ze zákona plynoucí omezení zakotvené v rámci dispozitivního ustanovení 556 ObčZ, které stanoví, že „*Nikdo není povinen přijmout věc nebo právo jako jistotu do částky vyšší, než kolik činí dvě třetiny jejich odhadní ceny.*“. Pro úplnost doplním, že z tohoto pravidla je hned ustanovením § 557 připuštěna výjimka. Z pohledu uplatnění se principu akcesority je třeba jistotu hodnotit z komplexního pohledu celého souboru občanskoprávních zajišťovacích prostředků. Přináší totiž možnost využití

---

¹⁵⁸ ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné 2. díl 3. Obecná část - Závazkové právo*. 5. jubil. aktual. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s. 2009, s. 129.

¹⁵⁹ FIALA, J.; HURDÍK, J.; DOBESOVÁ, L.; RONOVSÁ, K. *Občanské právo hmotné. Multimediální učební text*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 55.

¹⁶⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 6. 3. 2002, sp. zn. 21 Cdo 624/2001, dostupný na www.nsoud.cz.

celého spektra těchto prostředků, tudíž v závislosti na výběru konkrétního zajištění se bude odvíjet i její případná podoba akcesority vůči hlavnímu závazkovému vztahu. Subjekty daného právního vztahu si tak svým výběrem vhodného zajištění zároveň vybírají i charakter zajištění z hlediska jeho akcesority a s ní souvisejícími důsledky pro osud vybraného zajišťovacího prostředku.

2.2.7. Uznání dluhu z pohledu akcesority

Posledním občanskoprávním zajišťovacím prostředkem je uznání dluhu zakotvené v rámci ustanovení § 558 ObčZ. Dle definice Jana Hurdíka jde o „zajišťovací právní prostředek v podobě jednostranného písemného prohlášení dlužníka, kterým uznává svůj dluh vůči věřiteli co do důvodu i výše¹⁶¹“. Tento prostředek s sebou nese dva zásadní následky. Prvním z nich je vznik vyvratitelné právní domněnky o trvání tohoto dluhu v době uznání. Druhou je pak přerušení do té doby běžící promlčecí doby a započetí běhu doby nové, v tomto případě desetileté.¹⁶²

Uznání dluhu z pohledu principu akcesority je jistě významnou právní oblastí. Institut uznání dluhu totiž svým vznikem přináší významné právní důsledky do oblasti související s promlčením zajišťovacích prostředků zajišťujících závazky hlavní. Tak například v případě ručení působí uznání dluhu ze strany dlužníka vůči ručiteli dle režimu ObčZ jen pokud s tím ručitel vysloví souhlas. Pokud souhlas vysloví, zajišťovací ručitelství závazek v návaznosti na svůj akcesorický charakter následuje osud hlavního závazku a působí, jak na něj, tak i na přerušení promlčecí lhůty hlavního závazku. U institutu zástavního práva pak uznání závazku hraje také velmi významnou roli. Opět lze vzhledem k akcesorické povaze zástavního práva připomenout jeho závislost na hlavním závazku. V první řadě je však pro vymezení problematiky třeba upozornit na

---

¹⁶¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 2. 2002, sp. zn. 33 Odo 507/2001, dostupný na www.nsouid.cz: „K platnosti uznání dluhu ve smyslu § 558 obč. z. je třeba písemná forma, vyjádření příslibu zaplatit dluh a uvedení důvodu dluhu a jeho výše. Důvod dluhu sice nemusí být vždy v listině obsahující uznání dluhu uveden výslovně, ale musí být jednoznačně odvoditelný; stejně tak uznání dluhu co do jeho výše musí být vyjádřeno tak, aby výše byla objektivně určitelná.“

¹⁶² HURDÍK, J. Heslo „Uznání dluhu“. In: Hendrych, D. a kol. *Právní slovník*, 3. podst. rozš. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1199.

nutnost rozlišení mezi „uznáním zajištěné pohledávky“ a „uznáním zástavního práva“.¹⁶³

V případě uznání zajištěné pohledávky hraje zásadní roli fakt, zda samo zástavní právo zajišťující hlavní pohledávku, bylo již promlčeno či nikoliv. V případě, že dojde k uznání dluhu ze strany dlužníka a zástavní právo tuto pohledávku zajišťující nebylo dosud promlčeno, lze nárok plynoucí z tohoto zástavního práva nadále uplatnit a zároveň lze předpokládat i působení tohoto uznání do oblasti promlčecí doby samotného zástavního práva. Na druhé straně v případě již promlčeného zástavního práva, zřízeného k zajištění hlavní pohledávky nebude mít uznání hlavního dluhu na zástavní právo v oblasti případného obnovení promlčecí doby žádný vliv.¹⁶⁴

Uznání dluhu tak samo o sobě nepředstavuje typický příklad představitele principu akcesority, avšak samo je jistě závislým na existenci hlavního závazkového vztahu. Nebylo by možné si představit využití tohoto institutu bez návaznosti na existenci hlavního závazku, ke kterému by přistupoval a plnil svou zajišťovací funkci, v pojetí NOZ již spíše utvrzovací funkci. S ohledem na jeho závislost na hlavním závazkovém vztahu se pak zároveň uplatňuje i jeho odvozený vliv na další zajišťovací instituty, zajišťující právě onu hlavní pohledávku.

---

¹⁶³ KASPŘÍK, T. *Uznání závazku a jeho vliv na promlčení zástavního práva*. [online]. epravo, 7. 10. 2011, [cit. 15. 3. 2014]. Dostupné na <http://www.epravo.cz/top/clanky/uznani-zavazku-a-jeho-vliv-na-promlцени-zastavniho-prava-77179.html>.

¹⁶⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1053/2009, dostupný na www.nsoud.cz: „Uzná-li osobní dlužník vůči svému věřiteli co do důvodu a výše již promlčenou zajištěnou pohledávku, nemá to bez dalšího za následek uznání promlčeného zástavního práva, které pohledávku zajišťuje.“

3. Akcesorita podle zákona č. 89/2012 Sb.

NOZ vzhledem ke svému rekonstrukčnímu charakteru přináší změny téměř do všech soukromoprávních oblastí. Výjimkou není ani právo závazkové a s ním spojená problematika zajištění závazků,¹⁶⁵ do které NOZ přináší, jak celkové koncepční změny, tak i změny v oblasti terminologie. Mimo to samozřejmě dochází také k dílčím změnám projevujícím se u jednotlivých zajišťovacích institutů.

Závěrečná kapitola této diplomové práce má za cíl obecně a stručně nastínit a zároveň zhodnotit zásadní koncepční a terminologické změny, které s sebou nese rekonstrukce občanského práva prostřednictvím zákona č. 89/2012 Sb. Cílem této kapitoly není zhodnotit veškeré změny a analyzovat dopodrobna každý zajišťovací prostředek NOZ, nýbrž nastínit nový přístup k této právní oblasti a především zhodnotit tuto proměnu soukromoprávního zajištění z hlediska uplatnění principu akcesority.

3.1. Koncepční změny v oblasti zajištění závazků dle NOZ

Nová úprava přináší do oblasti zajištění závazků hned několik vítaných koncepčních změn. V první řadě jde o tolik očekávané odstranění dvoukolejnosti úpravy zajištění v rámci ObčZ a ObchZ. NOZ tak konečně relativně sjednocuje oblast závazkového práva do té doby roztříštěného do dvou zásadních právních předpisů. Zajišťovací prostředky dříve upravené v rámci ObchZ byly v rámci rekonstrukce občanského práva, v jejímž důsledku výše zmíněný ObchZ zanikl, přesunuty a sjednoceny do společného rámce NOZ.¹⁶⁶

Díky této změně, lze doufat, že odpadne tolik komplikované, zdlouhavé a nejednoznačné rozlišování mezi jednotlivými režimy zajištění závazkových

---

¹⁶⁵ TINTĚRA, T. *Závazky a jejich zajištění v novém občanském zákoníku*. Praha: Leges, 2013, s. 13.

¹⁶⁶ Nutně je však stále třeba brát v potaz speciální úpravu zajištění v rámci některých speciálních právních předpisů.

vztahů. Které bylo nutno činit nejen při samotném sjednávání zajištění, ale i při následných soudních¹⁶⁷ sporech.¹⁶⁸

Další významnou koncepční změnou je celkově nové pojetí systematiky zajištění závazkových právních vztahů. NOZ oproti ObčZ rozlišuje mezi prostředky sloužícími k zajištění dluhů a mezi těmi, jejichž funkcí je utvrzení dluhů.¹⁶⁹

Mezi prostředky zajišťovací řadí zástavu, ručení, finanční záruku, zajišťovací převod práva a dohodu o srážkách ze mzdy. Jako utvrzovací prostředky NOZ vymezuje smluvní pokutu a uznání dluhu.¹⁷⁰ Rozdělení zajišťovacích prostředků do těchto dvou kategorií má za cíl lépe vystihnout rozdílné funkce, které každý zajišťovací prostředek přináší svým specifickým způsobem. Terminologie užitá v NOZ pro toto dělení je inspirována, či přímo vychází z rakouského občanského zákoníku, kde jsou zajišťovací instrumenty děleny na „*Befestigung der Rechte und Verbindlichkeiten*“.¹⁷¹ Ke zdůvodnění tohoto členění sám Karel Eliáš prostřednictvím důvodové zprávy k NOZ uvádí, že „*uznání dluhu, ani smluvní pokuta totiž hospodářsky nezajišťují pohledávku věřitele, třebaže mu poskytují jiné výhody. Uznáním dluhu je dluh utvrzen v tom smyslu, že uznání dluhu zakládá právní domněnku existence dluhu. Také smluvní pokuta utvrzuje dluh, a to tím způsobem, že dlužník je hrozbou další povinnosti (povinnosti k sankčnímu plnění) více motivován k splnění prvotní povinnosti*“.¹⁷²

Podle Tomáše Richtera lze o zajištění dluhu v pravém slova smyslu hovořit jen za předpokladu, že se v důsledku použití určitého právního nástroje

---

¹⁶⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 6. 2004. sp. zn. 32 Odo 1196/2003, dostupný na www.nsoud.cz.

¹⁶⁸ TINTĚRA, T. *Závazky a jejich zajištění v novém občanském zákoníku*. Praha: Leges, 2013, s. 13.

¹⁶⁹ ELIÁŠ, K. a kol., *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 790.

¹⁷⁰ BEZOUŠKA, P.; PIECHOWICZOVÁ, L. *Nový občanský zákoník. Nejdůležitější změny*. Olomouc: ANAG, 2013, s. 272.

¹⁷¹ TINTĚRA, T. *Závazky a jejich zajištění v novém občanském zákoníku*. Praha: Leges, 2013, s. 28.

¹⁷² ELIÁŠ, K. a kol., *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 790.

nějakým způsobem zlepší kreditní postavení věřitele. Instituty sloužící dle NOZ k utvrzení dluhů, nemají svým užitím pro věřitele žádný takový přínos, věřitel má nadále nárok na splnění pouze proti dlužníkovu majetku. Vzhledem k uvedenému tak Tomáš Richter považuje předchozí úpravu dle ObčZ, která nerozlišovala zajišťovací instituty od utvrzovacích za naprosto matoucí a nedostatečnou.¹⁷³

Obecně lze uzavřít, že v případě „zajištění dluhu“ se posiluje postavení věřitele, tím, že se mu otevírá nová cesta k vymožení jeho pohledávky pro případ, že dlužník nesplní řádně a včas.¹⁷⁴ „Utvrzením dluhu“ pak můžeme rozumět rovněž posílení pozice věřitele, v tomto případě se však nejedná o alternativní prostředek k uspokojení věřitele, ale spíše o prostředek zvyšující pravděpodobnost splnění dluhu ze strany dlužníka.

Poslední velmi vítanou významnou změnou se zdá být nové systematické řazení ustanovení upravujících jistotu. Předchozí úprava vyvolávala dojem, že se institut jistoty řadí mezi jednotlivé zajišťovací prostředky, ačkoli i dle úpravy ObčZ se jednalo jen o jakýsi obecný institut vztahující se k jednotlivým zajišťovacím prostředkům. NOZ nově řadí jistotu do kategorie obecných ustanovení a specifikuje možné způsoby poskytnutí zajištění prostřednictvím zajišťovacích prostředků.¹⁷⁵

Co se týká úplných novinek, NOZ obsahuje úpravu nového zajišťovacího prostředku nazvaného finanční záruka. Právě zavedení tohoto prostředku je jedním ze zásadních pro problematiku nového pojetí akcesorické povahy zajišťovacích prostředků.

---

¹⁷³ RICHTER, T. *Zajištění dluhů podle nového občanského zákoníku – základní otázky a obecná úprava*. Obchodněprávní revue, 2013, č. 7-8. s. 193.

¹⁷⁴ ČERVINKA, M. *Obecně k zajištění a utvrzení dluhu podle NOZ*. [online]. epravo, 28. 1. 2014, [cit. 15. 3. 2014]. Dostupné na <http://www.epravo.cz/top/clanky/obecne-k-zajisteni-a-utvrzeni-dluhu-podle-noz-93481.html>.

¹⁷⁵ NĚMEC, R. *Zajištění závazků podle nového občanského zákoníku*. [online]. Právní rádce, 23. 6. 2011, [cit. 15. 3. 2014]. Dostupné na <http://pravniradce.ihned.cz/c1-52130100-zajisteni-zavazku-podle-noveho-obcanskeho-zakoniku>.

3.2. Terminologické změny v oblasti zajištění závazků dle NOZ

Úprava závazkového práva a s ním spojená problematika zajištění závazkových vztahů dle ObčZ je z terminologického hlediska značně nejednotná. Dochází v ní k častému zaměňování jednotlivých pojmů a je tím tak způsobováno nadměrné množství interpretačních potíží. Nová úprava občanského práva proto přináší do oblasti závazkového práva i jisté terminologické změny. Snaží se o sjednocení celkového pojmosloví tak, aby nedocházelo k nežádoucí interpretaci právního předpisu. NOZ tak například pod pojmem závazku již nevnímá dva různé významy jako ObčZ, ale rozumí jím pouze „závazkový právní vztah“ obecně. Závazkovou povinnost dříve označovanou i pojmem závazek označuje nová úprava výlučně jako dluh. Zásadními pojmy pro tuto oblast jsou k sobě vzájemně vázané: pohledávka a dluh a věřitel s dlužníkem. Pohledávkou je myšleno subjektivní právo věřitele požadovat od dlužníka konkrétní plnění. Naopak dluhem je subjektivní povinnost subjektu naplnit věřitelovo právo na poskytnutí určitého plnění z jeho strany. Věřitelem je subjekt mající právo na určité plnění. Dlužníkem je označován subjekt, který má dluh, tedy povinnost vůči věřiteli.¹⁷⁶ Při studiu nové úpravy je tak třeba vnímat i tyto hlavní a jiné terminologické změny, které NOZ přináší.

Obecně lze uzavřít, že zavedené terminologické změny jsou ku prospěchu celé závazkové oblasti. Ta byla doposud terminologickými nepřesnostmi poněkud matoucí.

3.3. Princip akcesority dle NOZ

Princip akcesority je v rámci režimu ObčZ pro občanskoprávní zajišťovací prostředky přímo principem imanentním. Tomuto pojetí se vymyká jen poměrně malé množství výjimek, které tak do jisté míry potvrzují ono pravidlo. Jak je i z předešlého výkladu této práce patrné, princip akcesority je opravdu zásadní vlastností těchto právních instrumentů. Právní úprava NOZ však tento přístup

---

¹⁷⁶ TINTĚRA, T. *Závazky a jejich zajištění v novém občanském zákoníku*. Praha: Leges, 2013, s. 15-17.

k akcesoritě mění. Od této obecné vlastnosti zajišťovacích prostředků v mnoha případech upouští a i v návaznosti na výjimky dle ObčZ tento princip prolamuje.

Celkový přístup NOZ k principu akcesority se tak dá hodnotit slovy Tomáše Richtera za pragmatický. Tento přístup zdá se být s ohledem na již zažitou soudní praxi vítaný. Ta se vyznačuje upřednostněním interpretace ve prospěch rozšiřování výjimek akcesorické zásady zajišťovacích prostředků. NOZ tak v případech, kdy se to jeví jako nápomocné, akcesoritu zavádí či ponechává. Naopak v momentě, kdy by mělo setrvání u tohoto dogmatu překážet rozumnému a přínosnému uspořádání právních vztahů ji bez větších problémů opouští, ruší. Jisté výjimky již zavedl ObčZ, NOZ ale tento princip odmítá tolikrát, že již podle Tomáše Richtera nelze hovořit o tomto principu jako o principu imanentním úpravě zajišťovacích prostředků. Po této proměně ji lze považovat maximálně za jistou dopředu předpokládanou, avšak vyvratitelnou vlastnost. Při tomto přístupu k akcesoritě zajišťovacího práva, je vhodné rozlišovat různé okolnosti či podněty jejího projevu. Je nutné odlišit její projevy v rámci vzniku a zániku zajištění. Působení akcesority do oblasti rozsahu zajištění, problematiky určení oprávněného a realizace zajišťovacího právního vztahu.¹⁷⁷

Důkazem celkové proměny přístupu k akcesoritě oproti ObčZ je jasně zavedení nového institutu „finanční záruky“. Tento nový institut sice vychází z obchodněprávní úpravy bankovní záruky, avšak zajímavostí je, že v tomto případě nebyla nijak omezena povaha poskytovatele jistoty. To samotné může přinést jistou polemiku, naproti tomu je možné, že se díky tomuto přístupu zajišťovací instrumenty vytříbí a zkombinují k ideální funkčnosti.¹⁷⁸

---

¹⁷⁷ RICHTER, T. *Zajištění dluhů podle nového občanského zákoníku – základní otázky a obecná úprava*. Obchodněprávní revue, 2013, č. 7-8. s. 194.

¹⁷⁸ Tamtéž.

Závěr

Hlavním tématem této diplomové práce je princip akcesority, který je nedílně spjatý s právní oblastí zajištění závazkových vztahů. Konkrétně se tato práce soustředí na princip akcesority, promítající se v rámci jednotlivých občanskoprávních zajišťovacích institutů zavedených ObčZ. Pro komplexní pochopení tohoto, pro občanskoprávní zajišťovací prostředky přímo imanentního principu, práce ve své úvodní části věnuje poměrně rozsáhlý prostor obecnému vymezení problematiky zajištění a pojmu akcesority. Práce má za cíl vymežit problematiku akcesority jako takové a zhodnotit celkové vnímání této vlastnosti ze strany ObčZ, potažmo NOZ.

Náplní hlavní části diplomové práce je vzhledem k dosažení vytyčeného cíle práce stručné vymezení jednotlivých občanskoprávních zajišťovacích prostředků a jejich následný rozbor z pohledu uplatnění akcesorického charakteru v jejich povaze. Vzhledem k přelomové změně v podobě přijetí kompletně nové právní úpravy občanského práva se práce soustředí i na určité srovnání původní a nové občanskoprávní úpravy. Konkrétně jde o srovnání v oblasti obecné koncepce zajištění závazkových vztahů a především pak srovnání jejich přístupu k uplatnění principu akcesority v rámci zajišťovacích vztahů.

Právní úprava zajištění zavedená ObčZ poskytuje dostatečnou, avšak ne zcela bezproblémovou úpravu pro její adresáty. Jejím mnohokrát vytýkaným neduhem je jistá dvoukolejnost úpravy zajišťovacích prostředků v rámci ObčZ a ObchZ. Dalšími problémy jsou pak terminologické nepřesnosti vedoucí k různorodé, tudíž zavádějící interpretaci ze strany zúčastněných subjektů, ale i soudů. V neposlední řadě pak její nedostatečná flexibilita v rámci uplatnění akcesorického charakteru u vedlejších závazkových vztahů.

V situacích, kdy je z logiky věci nerozumné trvat na uplatnění akcesorického principu, a kde by bylo zajisté ku prospěchu věci výslovně povolit zákonné výjimky, ObčZ zatvrzele nepřipouští změny a zůstává tak nadále až příliš rigidním. Přistupuje k principu akcesority téměř až jako k určité dogmatické vlastnosti občanskoprávních zajišťovacích prostředků, od které nelze upustit.

Na základě poznatků zkoumaných v této práci je možné dojít k závěru, že by jisté změny ObčZ prospěly. Uvolnilo by se tak napětí, které způsobují časté

spory vycházející právě ze zmíněné roztržitého, terminologické nejednotnosti a příliš omezeného přístupu k principu akcesority, který je násilně uplatňován i tam, kde je to zbytečné nebo dokonce nevhodné. Tyto závěry o potřebě jistých změn nakonec potvrzuje právě nově přijatá právní úprava NOZ.

Vzhledem k již zmíněnému kvalitnímu obsahovému jádru právní úpravy zajištění zavedené ObčZ, přejímá NOZ mnohé právě z této původní úpravy. Nicméně celková koncepce NOZ přináší do oblasti zajištění na první pohled pozitivní posun a je do jisté míry odrazem dlouho žádaných změn.

Konečně tak sjednocuje dříve roztržiténo úpravu zajištění do jednotného rámce NOZ, účelněji rozlišuje zajišťovací prostředky podle jejich skutečných funkcí na zajišťovací a utvrzovací. Dále sjednocuje do té doby nejednotnou terminologii a hlavně pak zásadně mění svůj přístup k nutně akcesorickému charakteru zajištění. Akcesoritu zajištění tak ve výsledku vnímá mnohem pragmatičtěji než ObčZ.

V situacích, kdy její násilné uplatňování shledává NOZ bezpředmětným až na obtíž, rozumně ustupuje a přizpůsobuje svou úpravu v zájmu praktického fungování institutů zajištění. Princip akcesority, tak již nevnímá jako nutný charakter zajišťovacích prostředků, ale jako určitou přirozenou vlastnost, která však poměrně často zcela ustupuje a v zájmu subjektů právního vztahu se jednoduše neuplatní.

Důkazem odlišného vnímání akcesority ze strany NOZ je pak například zavedení obecného institutu zajištění v podobě finanční záruky, která se apriorně vyznačuje svým neakcesorickým charakterem. Na druhé straně je však žádaným a praktickým prostředkem splňujícím svou danou úlohu.

Jedním z výsledků práce je závěr, že změny nastolené rekodifikací soukromého práva lze v rámci oblasti občanskoprávního zajištění hodnotit kladně. Pozitivně je hodnoceno zejména zachování zdravého obsahového jádra původní úpravy místo násilného zavádění zcela nových, pro český právní řád neznámých institutů.

Nová úprava se tak soustředila právě na palčivé dlouho neřešené otázky celkově špatné koncepce zajištění. Napravila tak nedostatky týkající se dlouho vytýkané dvoukolejnosti, systematiky v rámci jednotlivých zajišťovacích prostředků, terminologie a v neposlední řadě uvolnila rigiditu v přístupu k akcesoritě zajištění.

Výsledkem je tak nepochybně zvýšená flexibilita, efektivita a čistota či přehlednost právní úpravy zajištění. V zájmu praktičnosti navíc doplněná některými nezbytnými novinkami, v podobě nových žádoucích institutů.

Závěrem této práce bych však ráda zdůraznila, že akcesorická povaha zůstává velmi zásadním charakterovým rysem občanskoprávních zajišťovacích prostředků. I přes změny, které přinesla nová soukromoprávní úprava v podobě NOZ je i nadále nutné ji tímto způsobem vnímat.

Svou podstatou způsobuje zásadní právní důsledky v oblasti zajištění závazkového práva. Významně ovlivňuje právní pozici subjektů závazkových vztahů a je zásadním prvkem ovlivňujícím existenci zajišťovacího vztahu. Ze všech těchto a mnohých dalších důvodů je třeba uvedený princip akcesority, v rámci aktivního využití závazkového práva a institutů sloužících k jeho zajištění, silně vnímat a uvědomovat si jeho možné důsledky v rámci zmíněných právních vztahů.

Cizojazyčné resumé

The thesis comprehensively treats the accessory principle applied in the field of civil-law securing instruments, provided by law. No. 40/1964 Coll., the Civil Code, as amended.

In its introductory section the work focuses on general definitions of civil-law securing instruments and of the accessory principle. In the main part this thesis focuses on a brief description of the civil law securities and their analysis from the viewpoint of the accessory principle. This work also brings the evaluation of this issue from the perspective of the new recently adopted rules of civil law, namely Law No. 89/2012 Coll. new Civil Code, as amended.

The new Civil Code brings into this field of law the long awaited unification of securities into one instrument. Furthermore new classification of securities divided into strengthening and ensuring ones and unity of terminology. Above all of that the new Civil Code has completely changed the view of the application of the accessory principle in the field of securities. Under this new regime the accessory principle works in much more pragmatic way and its use is no longer treated as an automatism as it used to be practiced by the Civil Code.

Seznam použitých pramenů a literatury

Knížní literatura:

BEZOUŠKA, P.; PIECHOWICZOVÁ, L. *Nový občanský zákoník. Nejdůležitější změny*. Olomouc: ANAG, 2013, 376 s. ISBN 978-80-7263-819-2.

DVOŘÁK, J.; MALÝ, K. a kol. *200 let Všeobecného občanského zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s. 2011, 687 s. ISBN 978-80-7357-753-7.

ELIÁŠ, K. a kol., *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, 1119 s. ISBN 978-80-7208-922-2.

ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář*. 2. svazek. § 488-880. Praha: Linde Praha a. s., 2008, 1397-2639 s. ISBN 978-80-7201-687-7.

FIALA, J. a kol. *Lexikon - občanské právo*. 2. upr. vyd. Ostrava: Nakladatelství Jiří Motloch - Sagit, 2001, 512 s. ISBN 80-7208-237-X.

FIALA, J. a kol. *Meritum Občanské právo*. 2. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, 1000 s. ISBN 978-80-7357-948-7.

FIALA, J.; HURDÍK, J.; DOBESOVÁ, L.; RONOVSÁ, K. *Občanské právo hmotné. Multimediální učební text*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010, 92 s. ISBN 978-80-210-5361-8.

FIALA, J.; KINDL, M. a kol. *Občanské právo hmotné*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, 650 s. ISBN 978-80-7380-228-8.

FIALA, J.; KINDL, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. I. díl. § 1-487. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s. 2009, 904 s. ISBN 978-80-7357-395-9.

FIALA, J.; KINDL, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. II. díl. § 488-880. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s. 2009, 788 s. ISBN 978-80-7357-395-9.

GIESE, E.; DUŠEK, P.; PAYNE - KOUBOVÁ, J.; DIETSCHOVÁ, L. *Zajištění závazků v České republice*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003, 377 s. ISBN 80-7179-658-1.

HOLEYŠOVSKÝ, M. *Zástavní právo, ručení, bankovní záruka a ostatní zajišťovací prostředky v podnikatelské, bankovní a právní praxi*. 2.aktual. vyd. Praha: Newsletter Praha, sdružení vydavatelů odborné literatury, Ing. Jaromír Hink – Vydavatelství, 1995, 140 s. ISBN 80-901-779-2-1.

HOLUB, M. a kol. *Občanský zákoník. Poznámkové vydání s literaturou a judikaturou*. Praha: Linde Praha a. s. 2006, 872 s. ISBN 80-7201-602-4.

HURDÍK, J. Heslo „Akcesorický vztah“. In: Hendrych, D. a kol. *Právní slovník*, 3. podst. rozš. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, 1481 s. ISBN 978-80-7400-059-1.

KRAUS, J. a kol. *Nový akademický slovník cizích slov. A-Ž*. 1.vyd. dotisk. Praha: Nakladatelství Academia, 2009, 880 s. ISBN 978-80-200-1415-3.

MADAR, Z. a kol. *Slovník českého práva. II. díl. P-Z*. 2. rozš. a podst. přeprac. vyd. Praha: Linde Praha a. s. 1999, 924-1781 s. ISBN 80-7201-150-2.

PELECH, J. *Zástavní právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, 192 s. ISBN 978-80-7380-466-4.

PLECITÝ, V.; VRABEC, J. a SALAČ, J. *Základy občanského práva*. 5. uprav. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o. 2010, 297 s. ISBN 978-80-7380-293-6.

REBRO, K. *Latinské právní výrazy a výroky*, 2. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo Obzor, 1986, 272 s. ISBN 65-017-86.

SCHELLE, K. a kol. *Základy občanského práva*. 2. uprav. a rozš. vyd. Ostrava: KEY Publishing, 2010, 227 s. ISBN 978-80-7418-066-8.

SCHELLE, K. *Základy práva 2. Soukromé právo*. 2. vyd., oprav. a dopl. Brno: Masarykova univerzita, 1994, 314 s. ISBN 80-210-0581-5.

SMIŠTÍK, F. *Zástavní právo (Nad připravovanou novelou občanského zákoníku)*. Acta Universitatis Palackianae Olomucensis. Facultas Iuridica. 2 – 2000. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2000, 252 s. ISBN 80-244-0099-5.

ŠTENGLOVÁ, I. *Přehled judikatury ve věcech zajištění závazků*. Praha: ASPI a. s., 2007, 236 s. ISBN 978-80-7357-245-7.

ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné I.* díl 1-2. Obecná část - Věcná práva. 5. jubil. aktual. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s. 2009, 460 s. ISBN 978-80-7357-468-0.

ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné 2.* díl 3. Obecná část - Závazkové právo. 5. jubil. aktual. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s. 2009, 552 s. ISBN 978-80-7357-473-4.

ŠVESTKA, J.; SPÁČIL, J.; ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1-459. Komentář.* 2.vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, 1394 s. ISBN 978-80-7400-108-6.

ŠVESTKA, J.; SPÁČIL, J.; ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník II. § 460-880. Komentář.* 2.vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, 1114 s. ISBN 978-80-7400-108-6.

TINTĚRA, T. *Smluvní pokuta v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2012, 128 s. ISBN 978-80-87576-27-4.

TINTĚRA, T. *Závazky a jejich zajištění v novém občanském zákoníku*. Praha: Leges, 2013, 200 s. ISBN 978-80-87576-75-5.

Cizojazyčná literatura:

CORNU, G. *Vocabulaire juridique.* 8e édition. Paris: Presses Universitaires de France – PUF, 2007, 986 pages. ISBN 978 – 2 - 13 – 0559863.

Časopisecká literatura:

FIALA, J. *Zánik zástavního práva jako důsledek zániku obligačního dlužníka*. Právní rozhledy, 2003, č. 6.

HUML, O. *Zástavní právo jako nástroj zajištění*. Daňová a hospodářská kartotéka (DHK), 2012, č. 14 – 15.

IVIČIČ, M. *Ještě jednou k akcesoritě zástavního práva*. Bulletin advokacie, 2009, č. 5.

MAYER, J. *Akcesorita zástavního práva*. Bulletin advokacie, 2008, č. 12.

PATĚK, D. *Osud smluvní pokuty při cesi zajištěné pohledávky (aneb k akcesoritě smluvní pokuty)*. Právní rozhledy, 2008, č. 8.

PELECH, J. *Pár poznámek k promlčení zástavního práva a jím zajištěné pohledávky z pohledu de lege lata a de lege ferenda*. Právní rozhledy, 2010, č. 8.

PELECH, J. *Uspokojení ze zástavního práva zajišťujícího promlčený dluh z pohledu principu akcesority*. Právní rozhledy, 2011, č. 18.

RICHTER, T. *Zajištění dluhů podle nového občanského zákoníku – základní otázky a obecná úprava*. Obchodněprávní revue, 2013, č. 7-8.

SLOVÁČEK, J.; PROVAZNÍK, J. *K některým otázkám promlčení smluvní pokuty a úroku z prodlení podle staré a nové úpravy*. Právní rozhledy, 2013, č. 20.

Vědecké práce:

GAJZLEROVÁ, V. *Změny v zajištění a utvrzení závazků podle návrhu Občanského zákoníku, komparace s úpravou v zákoníku obchodním*. Brno, 2013, Diplomová práce, Masarykova univerzita v Brně, Fakulta právnická, Vedoucí práce Josef BEJČEK.

KOCINA, J. *Zástavní právo v návrhu nového občanského zákoníku*. Plzeň, 2013, Diplomová práce, Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta právnická, Vedoucí práce Josef PELECH.

TINTĚRA, T. *Smluvní pokuta*. Olomouc, 2013. Disertační práce, Univerzita Palackého v Olomouci, Fakulta právnická, Vedoucí práce Jan HURDÍK.

Internetové zdroje:

ATANASOVSKÁ, P. *Několik poznámek k akcesoritě smluvní pokuty*. [online]. eLaw, 24. 10. 2013, [cit 13. 12. 2013]. Dostupné na <http://www.elaw.cz/clanek/nekolik-poznamek-k-akcesorite-smluvni-pokuty>.

ČERVINKA, M. *Obecně k zajištění a utvrzení dluhu podle NOZ*. [online]. epravo, 28. 1. 2014, [cit. 15. 3. 2014]. Dostupné na <http://www.epravo.cz/top/clanky/obecne-k-zajisteni-a-utvrzeni-dluhu-podle-noz-93481.html>.

KASPŘÍK, T. *Uznání závazku a jeho vliv na promlčení zástavního práva*. [online]. epravo, 7. 10. 2011, [cit. 15. 3. 2014]. Dostupné na <http://www.epravo.cz/top/clanky/uznani-zavazku-a-jeho-vliv-na-promlцени-zastavniho-prava-77179.html>.

KINDL, J. *Zajištění budoucích pohledávek zástavním právem*. [online]. iPrávník, 2. 10. 2002, [cit. 5. 3. 2014]. Dostupné na http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/obcanske-pravo/pd_33/art_3687/zajisteni-budoucich-pohledavek-zastavnim-pravem.aspx.

NĚMEC, R. *Zajištění závazků podle nového občanského zákoníku*. [online]. Právní rádce, 23. 6. 2011, [cit. 15. 3. 2014]. Dostupné na <http://pravniradce.ihned.cz/c1-52130100-zajisteni-zavazku-podle-noveho-obcanskeho-zakoniku>.

NOVOTNÝ, T. *K zajištění závazku převodem práva*. [online]. eLaw, 28. 11. 2011, [cit. 15. 3. 2014]. Dostupné na <http://www.elaw.cz/clanek/k-zajisteni-zavazku-prevodem-prava>.

www.nsoud.cz.

www.nssoud.cz.

www.obcanskyzakonik.justice.cz.

Právní předpisy:

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 13/1993 Sb., celní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 264/2006 Sb., zákon o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 26/2006 Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Judikatura:

Nejvyšší soud České republiky

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 10. 2000, sp. zn. 30 Cdo 2507/99, dostupný na www.nsouid.cz.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 2. 2002, sp. zn. 33 Odo 507/2001, dostupný na www.nsouid.cz.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 6. 3. 2002, sp. zn. 21 Cdo 624/2001, dostupný na www.nsouid.cz.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 3. 2004, sp. zn. 21 Cdo 2559/2003, dostupný na www.nsoud.cz.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 5. 2004, sp. zn. 21 Cdo 2217/2003, dostupný na www.nsoud.cz.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 6. 2004, sp. zn. 32 Odo 1196/2003, dostupný na www.nsoud.cz.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 2. 2005, sp. zn. 21 Cdo 1640/2004, dostupný na www.nsoud.cz.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 4. 2005, sp. zn. 32 Odo 266/2003, dostupný na www.nsoud.cz.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 6. 2005, sp. zn. 29 Odo 563/2003, dostupný na www.nsoud.cz.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 11. 2005, sp. zn. 29 Odo 1014/2003, dostupný na www.nsoud.cz.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 2. 2006, sp. zn. 21 Cdo 1198/2005, dostupný na www.nsoud.cz.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 5. 2006, sp. zn. 21 Cdo 1891/2005, dostupný na www.nsoud.cz.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 8. 2006, sp. zn. 32 Odo 475/2005, dostupný na www.nsoud.cz.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. 2. 2007, sp. zn. 21 Cdo 681, 682/2007, dostupný na www.nsoud.cz.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 1. 2008, sp. zn. 21 Cdo 687/2007, dostupný na www.nsoud.cz.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 2. 2008, sp. zn. 21 Cdo 888/2007, dostupný na www.nsoud.cz.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 8. 2008, sp. zn. 21 Cdo 3791/2007, dostupný na www.nsouid.cz.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 4. 2009, sp. zn. 33 Odo 1507/2006, dostupný na www.nsouid.cz.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 11. 2009, sp. zn. 21 Cdo 4901/2007, dostupný na www.nsouid.cz.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 7. 2010, sp. zn. 33 Cdo 498/2009, dostupný na www.nsouid.cz.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1053/2009, dostupný na www.nsouid.cz.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 9. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3667/2010, dostupný na www.nsouid.cz.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 9. 2013, sp. zn. 21 Cdo 2107/2012, dostupný na www.nsouid.cz.

Nejvyšší správní soud

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 11. 2006, č. j. 1 Afs 73/2006-55, dostupný na www.nssouid.cz.